۲۶
فقه و زندگی

احکام
آژانس تلفنی

مصطفی کوهی

پژوهشکده امر به معروف و نهی از منکر

بسم الله الرحمن الرحیم

احکام آژانس تلفنی

نویسنده:

مصطفی کوهی

ناشر چاپی:

معروف

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

احکام آژانس تلفنی

مشخصات کتاب

سرشناسه : کوهی، مصطفی، ۱۳۴۸ -

عنوان و نام پدیدآور : احکام آژانس تلفنی/ مصطفی کوهی؛ ویراستار ابوالفضل علی دوست؛ به سفارش ستاد امر به معروف و نهی از منکر، پژوهشکده امر به معروف و نهی از منکر.

مشخصات نشر : قم: نشر معروف، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری : ۱۲۰ ص.،س م۱۹/۵×۱۱ ؛

فروست : فقه و زندگی؛ ۲۶.

شابک : ۲۵۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۱۲۶۶۹

وضعیت فهرست نویسی : فاپا

يادداشت : کتابنامه: ص. ۱۱۶ - ۱۱۸؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع : رانندگی (فقه)

موضوع : Automobile driving (Islamic law)

موضوع : رانندگی -- جنبه های مذهبی -- اسلام

موضوع : Automobile driving -- Religious aspects -- Islam

موضوع : رانندگان -- اخلاق حرفه ای

موضوع : Automobile drivers -- Professional ethics

موضوع : فتوا های شیعه -- قرن ۱۴

موضوع : Fatwas, Shiites -- ۲۰th century

شناسه افزوده : ستاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر. پژوهشکده امر به معروف و نهی از منکر

رده بندی کنگره : BP۱۹۸/۶ /ر۲۴ک۹ ۱۳۹۵

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۷۹

شماره کتابشناسی ملی : ۴۲۵۷۳۰۹

به سفارش: ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر و پژوهشکده امر به معروف و نهی از منکر

ص: ۱

اشاره

فهرست مطالب

فصل چهارم : ضوابط صدورپروانه کسب تاکسی تلفنی

فصل پنجم : منشور اخلاقی سازمان تاکسیرانی

سخن پژوهشکده

فقه و زندگی و سبک زندگی اسلامی

اسلامی شدن زندگی اجتماعی در مرحله شناخت مستلزم سه گام است:

۱. شناخت معروف و منکر در فعالیت های فردی و روابط انسان و خداوند عزوجل

۲، شناخت معروف و منکر در حوزه روابط اجتماعی و معاملات اقتصادی

۳. شناخت معروف و منکر در روابط دولت و ملت.

در گام اول، فعالیت های فقهی، اخلاقی پژوهش های اخلاق مدار فراوانی توسط عالمان و محققان پدید آمده و این گام اصلاح و تقویت روابط عبادی، عقیدتی و معرفتی انسان را با خداوند متعال مورد توجه قرار داده است.

ص: ۹

گـام دوم، یعنی شـناخت معروف و منکر در روابط اجتماعی و معاملات اقتصادی، کاری است که با وجود برخی از آثار علمی و پژوهش هـای ارزشـمند در این گـام، نگـاه تخصصـی به هر صـنف مـورد توجه قرار نگرفته است. سلسـله کتـاب هـای افقه و زنـدگی» بـه پژوهش و نگـارش در حـوزه اصـناف خـاص تـوجه دارد و بایـدها و نبایـدهای فقهی و اخلاقی و آداب اسـلامی هراتحـادیه صـنفی ودست انـدرکاران مشاغل مختلف تولیـدی، توزیعی و خـدماتی را محور پژوهش و نگارش و اطلاع رسانی خویش می داند.

گام سوم در شناخت معروف و منکر به روابط مردم و حکومت ها اختصاص دارد. اسلامی شدن روابط دولت و ملت، بالاترین گام به سوی رضای خداوند متعال محسوب می شود و این مهم در سایه پیروی از رهبری الاهی و تسـلیم دولت و ملت در برابر قوانین قرآن و عترت امکان پذیر است.

در حدود سال های ۱۳۷۲ با آغاز فعالیت های سـتاد امر به معروف و نهی از منکر، طرح پژوهشـی افقه و زندگی توسط حجت الاسلام والمسلمین حاج شیخ محمد

حسـین فلاح زاده، در پژوهشـکده باقرالعلوم لا قم، پی ریزی شـد. هـدف طرح، تألیف و تـدوین مجموعه کتاب هایی در زمینه آداب و احکام اسلامی برای اصناف و مشاغل

ص: ۱۰

گوناگون اقتصادی و بازاریان کشور بود. با هماهنگی این دونهاد فرهنگی تألیف حدود بیست جلد از این مجموعه در سالهای آغاز، کمک خوبی به بازاریان متدین در زمینه شناخت احکام شرعی و حلال و حرام مشاغل به شمار می رفت؛ اما مثل بسیاری دیگر از طرح ها، این کار نیز به دلایل مختلف ناتمام ماند و در زمینه احکام فقهی بسیاری اصناف اثری فراهم نیامد.

ضرورت اسلامی شدن بازار، علاقه بسیاری از کاسبان محترم در بخش های تولید و توزیع و خدمات و پیگیری دبیر محترم ستاد امر به معروف و نهی از منکر، حجت الاسلام والمسلمین زرگر، سبب احیای مجدد این طرح پژوهشی کاربردی در سال ۱۳۹۳ شد و تالیف و تدوین کتاب های دیگر در زمینه فقه اصناف در دستور کار پژوهشکده امربه معروف و نهی از منکر قرار گرفت.

در سالهای آغازین، این پژوهش ها، با هدایت و حمایت ستاد و نظارت علمی و فقهی، حجج اسلام محمد حسین فلاح زاده و محمود مهدی پور شکل گرفت و بیش از بیست دفتر از آن فراهم آمد. اینک باردیگر پس از

حدود چهارده سال، این کار ناتمام مانده به توفیق الاهی و نظارت حجت الاسلام والمسلمین آقای حاج سید محمد

تقی علوی و همکاری گروهی از فضلای حوزه علمیه قم در پژوهشکده امربه معروف پیگیری می شود.

همیشه اصناف محترم و صاحبان مشاغل در اجرای وظیفه خود به احکام و قوانین الاهی نیاز دارند و لازم است معروف و منکرات صنفی را بشناسند. تحولات صنفی و دگرگونی ها در حوزه کسب و کار سبب می شود که احکام براساس نیازهای روز مورد بازنگری فقهی و علمی قرار گیرد وتفقه واجتهاد جدید ضرورت یابد. از این رو، باردیگربا استفاده از فتاوی مراجع بزرگوار تقلید و قوانین مصوب شورای نگهبان، موضوعات کار نشده در برنامه پژوهشی قرار گرفت و بیست اثر جدید تحقیق و تولید شد. عناوین پژوهش های سال ۱۳۹۳ بدین شرح است:

احکام صنف طلاوجواهر؛ احکام تلفن همراه؛ احکام بازی های رایانه ای؛ احکام صنف اتوبوس رانی احکام صنف فرش و تابلو فرش؛ احکام صنف کیف و کفش (سراجان)؛ احکام صنف ماهی فروشان؛ احکام صنف ناشران؛

ص: ۱۲

احکام صنف پوشاک؛

احکام صنف نانوایان؛

احکام صنف رایانه و اینترنت؛

احکام صنف پرندگان و پرنده فروشان؛

احکام صنف اغذیه فروشان؛

احکام صنف پارک ها

احکام عمومی کسب و کار؛

احکام صنف قهوه خانه ها؛

احکام صنف الکتریکی ؛

احکام صنف عطاری و دارو گیاهی؛

احکام صنف لوازم صوتی و تصویری؛

احکام بیمه ها.

این دفتراز فقه و زندگی که با تلاش حجت الاسلام و المسلمین مصطفی کوهی پدید آمده، به احکام آژانس تلفنی اختصاص یافته است و امیدواریم محققان و دست اندرکاران محترم، با ارائه تجارب و مسائل شرعی خویش ما را در تکمیل این اثریاری کنند.

با درخواست توفیق از خداوند دانا و توانا و یاری محققان حوزوی و همراهی اصناف کشور، بسیج اصناف و مسؤلان ستادهای امر به معروف، می توان به سوی اسلامی شدن

بازار، آرامش روانی جامعه، کاهش جرم و تخلفات اقتصادی و کسب رضای حضرت حق گام هایی بلندتر برداشت.

امیدواریم با شناخت احکام الاهی در تمام بخش ها و اجرای آن در زندگی فردی و اجتماعی و در سایه فقه ناب اسلامی و با هدایت حضرت بقیت الله (عجل الله تعالی فرجه الشریف) ، توحید و عدالت در سراسر عالم حاکم گردد.

قم، پژوهشکده امربه معروف و نهی از منکر

خیابان سمیه کوچه ۱۲ پلاک ۳۵۵

fmaroof.ir info@firmaroof.ir

ص: ۱۴

فصل اول: تعریف و اهمیت تاکسی تلفنی

تعریف تاکسی تلفنی

«تاکسی تلفنی»؛ مؤسسه ای است مرکب از دو واژه تاکسی و تلفن و منظور مؤسسات خدمت رسانی است که معمولادرداخل شهرها برای نقل و انتقال و حمل مسافران تلاش میکند.(۱)

اهمیت تاکسی تلفنی

تاکسیرانی یکی از مشاغل خدماتی است که همزمان با ورود اتومبیل در ایران برای شهروندان راه اندازی شده است، اما به مرور زمان و با آمدن تاکسی و سرویس خطوط، ارتباطی

۱- هادی حبیبی، آسیب شناسی اخلاقی مشاغل.

از درون این شغل، کسب و کـار جدیـدی به نـام «آژانس تاکسـی تلفنی» به وجود آمـد که از طریق خطوط تلفن، تقاضا را به عرضه نزدیـک تر کرده است. کسب و کار تاکسـی تلفنی اگرچه بسـیار کوچك و ساده می نمایـد؛ کار خـدماتی ارزشـمندی است و می تواند در سیستم نظام شهری دارای جایگاه داشته باشد.

آمار و ارقام نشان می دهـد که سالانه به طور متوسط، ۶۳ درصد مردم از خدمات تاکسـی تلفنی و به طور میانگین، ۳/۵ بار در ماه از آژانس استفاده می کنند.

همچنین نوجوانان، جوانان و افراد مسن، به ترتیب بالاترین آمار اسـتفاده از آژانس را به خود اختصاص می دهنـد. این گروه با کسب ۷۰درصد آمار، بالاترین استفاده کنندگان از این نوع خدمات هستند.

فواید و منافع تاکسی تلفنی

منافع و فواید تاکسی تلفنی عبارت است از:

۱. مأمنی است برای افراد بی وسیله، خصوصا کسانی که در مسیرهای دور از محل فعالیت و کار خویش هستند؛

۲. سهل و آسان کردن رفت و آمد در زودترین فرصت ممکن؛

۳. استفاده بهینه از وقت و صرف جویی در آن؛

۴. راحت کردن مسافرت های کوتاه داخل شهری؛

۵. امین و مورد اطمینان خانواده ها؛

۶. سرویس دهی به مراکز مختلفی همچون مدارس، دانشگاه ها، مهدهای کودک، مراکز تربیت معلم، کارخانه ها، بیمارستان ها و خانواده ها برای خرید خوراک و موارد دیگر؛

۷. سرویس دهی به افراد مختلف، ازجمله دانشجویان، دانش آموزان، افراد کهنسال و ناتوان، افراد معلول، افراد مریض، کارگرها، کارمندان و پرستاران.

این نهاد خدمت رسان، به نوعی در اقتصاد مملکت نقش آفرینی می کند. گردش چرخ اقتصاد مملکت برعهده نیروی فکر و کار جامعه است و رساندن به موقع دانش پژوهان به مراکز تعلیم و تربیت، اعم از دانشگاه و مدرسه و کارمندان و کارگران به مراکز کارشان، از جمله مواردی است که بر عهده این نهاد است.

۸. ایجاد احساس امنیت در افراد؛ بدان معنا که افراد با اطمینان و اعتماد به مراکز تاکسی تلفنی با آن ها تماس می گیرند و از آن ها در خواست خدمت رسانی می کنند.(۱)

آمار تاکسی تلفنی کشور

اشاره

بررسی نتایج سال ۱۳۹۲ اجرای (طرح آمارگیری از

۱- همان

مؤسسات کرایه اتومبیل و آژانس های تاکسی تلفنی) که به دوره زمانی یک ساله قبل از آن مربوط است؛ یافته های زیر را نشان می دهد:

الف) تعداد کارگاه و نحوه تصرف

در سال ۱۳۹۱، ۱۸هزار و ۳۸۵ مؤسسه کرایه اتومبیل و آژانس تاکسی تلفنی در کشور فعالیت داشته اند. دردوره موردنظر، نحوه تصرف حداقل ۷۵۵۷ کارگاه (۱/۴۱ درصد) ملکی، حداقل ۷۲۲ کارگ-اه (۹/۳درصد) اجاره ای، حداقل ۱۰هزار و ۸ کارگاه (۴/۵۴ درصد) سرقفلی و حداقل ۱۱ کارگاه (۱/۰درصد) وقفی بوده است.

همچنین نحوه تصرف حداقل ۹۷ کارگاه (۵/۰ درصد)، سایر موارد اظهار شده است. شایان ذکر است، معدودی ازکارگاه ها دارای بیش از یک نحوه تصرف بوده اند.(۱)

ب) نحوه مالکیت وسایل نقلیه دراختیار

مؤسسات کرایه اتومبیل و آژانس های تاکسی تلفن-ی در دوره مورد نظر، ۲۴۰هزار و ۱۸۹ وسیله نقلیه در اختیار داشته اند که نشان می دهد به طور متوسط سهم هر کارگاه حدود ۱۳ وسیله نقلیه است. از این تعداد ۶۱۰۸ وسیله

۱- دفتر صنعت و معدن، چکیده یافته های طرح آمارگیری ازمؤسسات کرایه اتومبیل و آژانس های تاکسی تلفنی، ص۷.

نقلیه (۵/۲ درصد) ملکی و ۲۳۴هزار و ۸۱ وسیله نقلیه (۵/۹۷ درصد) غیرملکی بوده است.(۱)

ج) نوع وسایل نقلیه دراختیار

از مجموع وسایل نقلیه در اختیار مؤسسات کرایه اتومبیل و آژانس های تاکسی تلفنی در دوره مورد نظر؛ ۲۸هزار و ۵۱۱ دستگاه (/۱۱ ۹درصد) پیکان، ۱۵۹هزار و ۵۳۱ دستگاه (۴/۶۶ درصد) پراید، ۲۱هزار و۶۶۷ دستگاه (۰/۹ درصد) آردی (روآ)، ۸۴۹۰ دستگاه (۵/۳ درصد) سمند، ۲۰هزار و ۷۱۹ دستگاه (۶/۸ درصد) پژو و ۱۲۷۰ دستگاه (۵/۰ درصد) سایر وسایل نقلیه بوده است.(۲)

تاریخچه تاکسیرانی

اگر به خاستگاه نخستین تاکسی با سوخت فسیلی در جهان برگردیم، تقویم تاریخی قدیمی تر از ۱۸۹۹ میلادی و نقشه جایی جز شهر پاریس را نمایش نخواهد داد. امّا در ایران، نخستین تاکسی در سال ۱۳۰۶ شمسی وارد کشور شد. فخرالدوله، دختر مظفرالدین شاه، این تاکسی را به تهران آورد. وی همچنین پایه گذار نخستین موسسه تاکسیرانی در تهران بود و اولین تاکسی هایش را از میان خودروهای

۱- همان، ص۸.

۲- همان.

آمریکـایی انتخاب کرد؛ خودرویی به نام «Bed Ford» یا اصـطلاحا «ب. ب. فورد». در ابتدا نماینده شرکت آمریکایی به هر درشـکه که اصطلاحا از رده خارج می شد یک دستگاه تاکسی واگذار می کرد. پس از آن، اتومبیل هایی مانند وُلگا، آستین، شورلت، هیلمن،

موریس، دکاوه، بنز، فیات و سیتروئن وارد بازار حمل و نقل شهری شد.(۱)

از ابتدای دهه ۵۰، رشد سریع شهر و افزایش ناگهانی تعداد اتومبیل ها، کنترل خیابان ها را با مشکل مواجه کرد. و لذا لازم بود که در چنین وضـعی، شـهرداری برای سامانـدهی به تاکسـی های شـهری تـدبیری بیندیشد و آن را به مأموران خاصـی بسـپارد. سرانجام در سال ۵۹، سازمان مدیریت و نظارت بر تاکسـیرانی شـهر تهران، زیر نظر شـهرداری تهران فعالیت خود را آغاز کرد. در همه شـهرهای بالای ۲۰۰ هزار نفر، چنین سازمانی راه انـدازی شـد و سامانـدهی امور تاکسـیرانی را بر عهـده گرفت. اولین موسسه تاکسی تلفنی در ایران، در سال ۱۳۶۰ کار خود را شروع کرد.

البته هنوز تا صدساله شدن تاکسـیرانی در ایران زمان مانده؛ اما این وسیله نقلیه عمومی به نوعی به کارآمدترین و محبوب ترین وسیله نقلیه درون شهری تبدیل شده است.

۱- روزنامه جام جم، شماره خبر: ۱۰۲۱۴۷۹۹۴۳۲۹۲۱۱۴۳۵۶.

در هر شهری، حتی اگر ناوگان اتوبوسی نداشته باشد، تاکسی وجود دارد. تنها در تهران بیش از ۸۰ هزار دستگاه تاکسی در انواع مختلف تاکسی های نارنجی، تاکسی های سبز و ون وجود دارد. براساس یکی از آمارهای ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت کشور، در کل ایران ۳۴۰هزار دستگاه تاکسی وجود دارد. (به طور متوسط برای هر ۲۲۰ ایرانی یک دستگاه تاکسی) و با لحاظ این که خودروهای تاکسی تلفنی ها در این آمار لحاظ نشده است، می توان فهمید مردم ایران تا چه اندازه تاکسی دوست هستند.

تاکسیرانی در حال پیدا کردن ابعاد تازه ای است؛ به طوری که اخیرا سازمان تاکسیرانی تهران، از تاسیس رشته دانشگاهی تاکسیرانی خبر داده است.

رشته تاکسیرانی به صورت رشته ای پودمانی در مقطع کاردانی ارائه خواهد شد و طی آن، ۷۲ واحد درسی با عناوینی همچون فرهنگ اقوام ملل، مکالمات زبان انگلیسی، عربی، ترکی استانبولی، مشتری مداری، سرویس و نگهداری خودرو، شهرشناسی و جغرافیای شهری تدریس و آموزش داده خواهد شد.(۱)

۱- همان.

فصل دوم: حمل و نقل در قران کریم و روایات

اشاره

قرآن کریم در سوره های مختلف به اهمیت حمل ونقل، اعم از تجهیزات و زیرساخت های حمل ونقل اشاره کرده است.

از منظر قران کریم برای حمل و نقل، سه عنصر اساسی وجودارد که عبارت است از :

أ) راه خشکی و دریا

قران کریم در این زمینه می فرمایـد:« الَّذی جَعَلَ لَکُمُ الأرضَ مَهـداً و سَـلَکَ لَکُم فِیها سُـبُلًا؛ همان خـدایی که زمین را گَهواره شما قرار داد

ص: ۲۳

و راه هایی برای شما در آن پدید آورد.

در آیه ای دیگری می فرماید : وَ اللّهُ جَعَلَ لَکُمُ الْأَرْضَ بِساطاً لِتَسْلُکُوا مِنْها سُبُلاً فِجاجاً؛ و خداوند زمین را برای شما فرش گسترده ای قرار داد تا از راه های وسیع و دره های آن بگذرید [و به هر نقطه می خواهید بروید].(۱)

مولّف تفسیر هدایت در شرح این آیه می نویسد:

یعنی راه های فراوان وسیع، و به قولی راه های مختلف؛ و "فج" راه میان دو کوه است و این آیه تأکیدی بر آن است که خداوند متعال زمین را برای ما گسترده و هموار ساخت؛ چه اگر چنین نمی بود، به راه هایی میان نقاط مختلف آن دسترسی پیدا نمی کردیم و از آیات الاهی یکی آن است که هیچ نقطه ای بر زمین یافت نمی شود، مگر این که آدمی می تواند از راهی خود را به آن برساند و گفته خدا (سبلا) به صورت جمع، حکایت از فراوانی و گوناگونی راه ها است، و گستردگی زمین، اعم از راه های خشکی و دریایی و هوایی است.(۲)

۱- نوح: ۱۹-۲۰.

۲- محمد تقی مدرسی، تفسیر هدایت، ج۱۶، ص۴۳۶

ب) نقش خدای سبحان در جابه جایی انسان

قران کریم در مسئله حمل و نقل به این نکته که خدای متعال انسان ها را در روی زمین سیر می دهد، اشاره می کند و می فرماید:

(هُوَ الَّذِی یُسَیِّرُکُم فِی البَرِّ و البَحرِ) او کسی است که شما را در خشکی و دریا سیر می دهد.(۱)

صاحب تفسیر آسان می نویسد :

تردیدی نیست که اگر مردم عموما قادر نبودند بر روی زمین حرکت کنند و احتیاجات خود را برطرف نمایند، زندگی انسان فلج می شد و سرانجام نابودی بشر را به دنبال می داشت. پس، این خود یکی از بزرگ ترین نعمت های پروردگاراست؛ اما چون بعضی از افراد توجهی به آن ندارند؛ خدای مهربان این نعمت مهم را به آنان خاطر نشان فرموده است. بعید نیست که انسان گمان کند به قدرت و قوت خویشتن در خشکی و دریا حرکت می کند؛ ولی اگر اندکی دقت کند، می بیند آن قدرت و قوت را خدا به وی عطا نموده و در نتیجه حرکتی که می نماید از خدا می باشد.(۲)

۱- یونس: ۲۲.

۲- محمد جواد نجفی خمینی، تفسیر آسان، ج۷، ص۱۰۶

ج) وسیله حمل و نقل

یکی از نعمت هـایی که در قرآن کریم بر آن تکیه شـده؛ «مَرکب» است. انسان برای انتقال یا مسافرت از جایی به جایی دیگر، برای آن که زودتر به مقصـد برسـد، خسـته نشود، و از انجـام دادن کارهـایش بـاز نمانـد، به مَرکب نیاز دارد و در مواردی نیز اصولا بدون مرکب قادر نیست به محل مورد نظر خود انتقال یابد؛ مثل کسی که بر اساس انگیزه ای تصمیم می گیرد به جزیره ای در میان دریا و یا به ساحل آن سوی دریا سفر کند. بدیهی است این سفر بدون مرکب مناسب ممکن نیست.

بر این اساس انسان، در هر حال، هم در خشـکی و هم در دریا، برای آن که زنـدگی اش بهبود یابـد و بهتر بگذرد و نیازهایش زودتر برطرف شود، نیازمند مَرکب و سواری خواهد بود.

نخستین مرکب هایی که انسان برای سفر از آن ها استفاده می کرده، حیواناتی مثل گاو، شتر، الاغ، اسب و قاطر بوده اند.

قرآن کریم در این زمینه می فرماید:

(وَ الْخَیْلَ وَ الْبِغالَ وَ الْحَمِیرَ لِتَرْکَبُوها وَ زِینَهً وَ یَخْلُقُ ما لا تَعْلَمُون) و اسبان و استران و الاغ ها را آفرید تا بر آنها

سوار شوید و برای شما تجملی باشد و چیزهایی

ص: ۲۶

را می آفریند که نمی دانید.(۱)

صاحب کتاب تفسیر نور درتفسیر (يَخْلُقُ ما لا تَعْلَمُون؛ چیزهایی را می آفریند که نمی دانید؛ می نویسد:

«وسایل نقلیه امروزی، چه ماشین، چه قطار و چه هواپیما، در واقع مخلوقِ خدا هستند نه بشر.(۲)

از منظر قرآن کریم، وجود مرکب از بزرگ ترین نعمت هایی است که در خدمت انسان قرار داده شده تا انسان از آن ها بهره ببرد. قرآن کریم در این زمینه می فرماید:

(وَ لَقَدْ كَرَّمْنا بَنِی آدَمَ وَ حَمَلْناهُمْ فِی الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ رَزَقْناهُمْ مِنَ الطَّيِّباتِ وَ فَضَّلْناهُمْ عَلى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنا تَفْضِيلاً)؛

و همانا فرزندان آدم را گرامی داشتیم و آنان را در خشکی و دریا [بر مرکب ها] حمل کردیم و از چیزهای پاکیزه روزی شان دادیم و آنان را بر بسیاری از آفریده های خود برتری کامل دادیم. (۳)

تفسیر نمونه، در تفسیر آیه مذکور آورده است:

در این جا این نکته جلب توجه می کند که چرا خداوند از میان تمام مواهبی که به انسان بخشیده نخست

۱- نحل: ۸.

۲- محسن قرائتی، تفسیر نور، ج۶، ص۳۶۹

۳- إسراء: ۷۰.

به مسئله حرکت او در خشکی و دریا اشاره می کند. این ممکن است به آن جهت باشد که بهره گیری از طیبات و انواع روزی ها بـدون حرکت امکـان پـذیر نیست و حرکت انسان بر صـفحه زمین به مرکب راهوار نیاز دارد. آری، "حرکت"، مقـدمه هر گونه "برکت" است.

یـا به این جهت که می خواهـد سـلطه او را بر کـل پهنـای زمین، اعم از دریـا و صـحرا مشـخص کنـد؛ چرا که هر یک از انواع موجودات بر قسـمتی از محـدوده زمین سـلطه دارنـد. تنهـا انسـان است که بر کـل این کره خـاکی حکومت می کنـد، بر دریا، صحرا، و فراز هوا.(۱)

۱- ناصر مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، ج ۱۲، ص ۱۹۸

فصل سوم: فقه آژانس تلفنی

الف) اخلاق رانندگی آژانس تلفنی

اشاره

مراد از اخلاق رانندگی، رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی و بیان مهارت ها و اصول فنی رانندگی نیست؛ بلکه رعایت آن دسته از قوانین و اصول اخلاقی است که راننده در هنگام رانندگی، باید آنها را رعایت کند. اخلاق رانندگی، رعایت بایدها و نبایدهای اخلاقی در رانندگی است و در واقع مسائلی که یا در قوانین راهنمایی و رانندگی بیان نشده است؛ یعنی به لحاظ قانونی انجام دادن یا ندادن آن اعمال جایز است؛ ولی به لحاظ اخلاقی ممکن است انجام دادن آن ها الزامی یا ممنوع باشد و اگر در قانون

ص: ۲۹

نیز ذکر شده اند، مسائلی هستند که اصالتاً به اخلاق متعلق هستند و در واقع بایدها و نبایدهای آنها در حوزه اخلاق قرار می گیرد؛ اعم از اینکه قانونی مطابق آن وضع شده باشد، یا نه.

۱. شروع رانندگی با نام خدا

زمانی که رانندگان وارد خودرو می شوند، چه زیباست "بسم الله الرحمن الرحیم" و سپس بقیه اذکار وارد شده را بگویند.

خداوند در آیه ۴۱ سوره هود، نقل می کند که حضرت نوح هنگام سوار شدن بر کشتی فرمود: (بِسْمِ اللَّهِ مَجْراها وَ مُرْساها)؛ به نام خدایی که حرکت و توقف آن کشتی به نام اوست.

پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله و سلّم) می فرماید :

« مَنْ قَالَ إِذَا رَكِبَ الدَّابَّةَ بِسْمِ اللَّهِ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی هَدانا لِهذا- سُبْحانَ الَّذِی سَخَّرَ لَنا هذا وَ ما كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ إِلَّا حُفِظَتْ لَهُ نَفْسُهُ وَ دَابَّتُهُ حَتَّى يَنْزِل؛ هر که به وقت سوار شدن بگوید: به نام خدا، جز از طرف خدا نیرویی وجود ندارد و بگوید: سپاس خدای را که این مرکب را برای ما تسخیر کرد، وگرنه ما قادر

ص: ۳۰

به تسخیر او نبودیم؛ جان و مرکبش مصون بماند تا فرود آید.(۱)

علی بن ربیعه نقل می کند: مرکبی برای امیرالمومنین، علی (علیه السلام) آوردند. زمانی که حضرت پایش را بر روی مرکب گذاشت، بسم الله گفت و زمانی که بر روی پشت حیوان قرار گرفت، الحمد لله گفت. سپس چنین دعا کرد: (سُبْحانَ الَّذِی سَخَّرَ لَنَا هَـذَا وَمَا کُنَّا لَهُ مُقْرِنِینَ)؛ پاک است کسی که این را برای ما رام کرد؛ وگرنه ما را یارای رام ساختن آنها نبود. سپس سه بار الحمدلله، و سه بار الله اکبر گفت و از خدا خواست:

سبحانک إنی ظلمت نفسی فاغفر لی فإنه لایغفر الذنوب إلاـ أنت؛ تو پاک و منزه هستی و من به خود ستم کردم؛ پس مرا ببخش که هیچ کسی غیر تو گناهان را نمی بخشد.(۲)

خواندن دعای ویژه، هنگام سوار شدن بر وسیله نقلیه، سبب آرامش خاطر راننده و رفع خطرهای سفر وی می شود.

۱- برقی، احمد بن محمد بن خالد، المحاسن، ج۲، ص۶۲۸

۲- شیخ طوسی، امالی، ص۵۶۵

۲. صدقه دادن

از آداب اخلاقی پیش از رانندگی، صدقه دادن است. صدقه دادن در آغاز رانندگی، شر و بدی را از راننده، دور و مشکلات او را حل می کند. امام صادق علیه السلام دراین باره می فرماید: «إذا خَرَجَ اَحَدُكمْ مِنْ مَنْزِلِهِ فَلْیتَصَدَّقْ بِصَدَقَه؛ هرگاه یکی از شما از خانه اش خارج شد، صدقه بپردازد».(۱)

امام صادق (علیه السلام) در حدیثی دیگر می فرماید :

« هرگاه به ذهنت چنان آمد که ممکن است حادثه ای در راه باشد، به نخستین فقیری که برخوردی، صدقه ای عطا کن و بعد به راهت ادامه بده و بدان که خداوند، [بدی سفر را] از تو دفع می کند».(۲)

۳. پرهیز از اذیت و آزار دیگران

اشاره

اولین و مهم ترین اصل اخلاقی که در رانندگی باید رعایت شود، پرهیز از اذیت و آزار دیگران، اعم از مسافرین، عابرین و رانندگان دیگر است. پرهیز از اذیت و آزار انسان های دیگر، نه تنها در رانندگی، بلکه در همه عرصه های زندگی اجتماعی، ضرورتی اخلاقی محسوب می گردد.

۱- میرزا حسین نوری، مستدرك الوسائل

۲- علامه مجلسی، بحارالانوار

خداونـد متعـال، در قرآن کریم، اذیت و آزار بنـدگان مؤمن خویش را گنـاهی بزرگ می خوانـد: «وَ الَّذِینَ یُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِناتِ بِغَیْرِ مَا اکْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتاناً وَ إِثْماً

مُبینا؛ و آنهایی که مردان و زنان مؤمن را بی آنکه جرمی مرتکب شده باشـند، می آزارند؛ حقّا متحمّل بهتان و گناهی آشکار شده اند».(۱)

پیامبر اکرم(صلی الله علیه و آله و سلّم) درباره اذیت مؤمنان می فرماید:

مَنْ آذَی مُؤْمِناً فَقَدْ آذَانِی وَ مَنْ آذَانِی فَقَدْ آذَی اللَّهَ وَ مَنْ آذَی اللَّهَ فَهُوَ مَلْعُونٌ فِی التَّوْرَاهِ وَ الْإِنْجِیلِ وَ الزَّبُورِ وَ الْفُرْقَانِ وَ فِی خَبَرٍ آخَرَ فَعَلَیْهِ لَعْنَهُ اللَّهِ وَ الْمَلَائِکَهِ وَ النَّاسِ أَجْمَعِین؛ هر کس مؤمنی را اذیت کنـد، مرا اذیت کرده است و هر کس مرا اذیت کنـد، خداوند را اذیت کرده است و او در تورات و انجیل و زبور و قرآن مورد لعن قرار گرفته است.(۲)

در واقع، فلسـفه چنین فرمایشـی از رسول اکرم(صلی الله علیه و آله و سلّم) این است که خدا و پیامبرش، همچون دوست داشتنِ پدری فرزندانش را، همه بندگان خدا را دوست دارند. بنابراین،

۱- احزاب: ۵۸.

۲- محدث نوری، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۹، ص۹۹.

همان طور که پدر از اذیت شدن فرزندانش ناراحت می شود، خداوند و رسولش نیز از اذیت شدن بندگانش، اذیت می گردند.

امام صادق(علیه السلام) در تعریف انسان های نیک و رستگار می فرمایند:

«سوگند به خدا که نیکان رستگار شدند. آیا می دانی آنها چه کسانی هستند؟ آنان کسانی هستند که آزارشان به مورچه ای نمی رسد.(۱)

ملّا مهدی نراقی در کتاب جامع السعادات در مورد اذیت مؤمنان چنین می گوید:

«شکی نیست که ایذای مؤمن و تحقیر او در شریعت حرام است و موجب هلاکت ابدی است.(۲)

مصادیق اذیت و آزار رانندگی به دیگران عبارت است از :

الف) آزار و اذیت با بوق زدن

وجود بوق در وسایل نقلیه، به منظور هشدار و اعلام خطر برای جلوگیری از تصادفات است. از آن جا که این وسایل خطرهای زیادی می تواند برای دیگران داشته باشد، بوق زدن

۱- علی بن ابراهیم قمی، تفسیر القمّیّ، ج۲، ص ۱۴۶.

۲- مهدی نراقی، جامع السعادات، ج۲، ص ۲۰.

به عنوان ابزاری برای هشدار دیگران در این وسایل قرار داده شده است. بنابراین، استفاده از بوق برای این مقصود همواره الزامی است و مواردی مانند هشدار به عابرین پیاده که با غفلت از وسایل نقلیه وارد خیابان می شوند؛ هشدار به رانندگان دیگر که بدون توجه به وسایل نقلیه پشت سر و بدون زدن چراغ راهنما به راست یا چپ منحرف می شوند، هشدار به رانندگانی که بدون توقف، از خیابان فرعی به اصلی وارد می شوند. در این گونه موارد، استفاده از بوق الزامی است؛ اما در غیر این موارد، مانند استفاده از بوق برای خودنمایی و هشدار به دیگران ممنوع است. در ماده ۱۸۴ آیین نامه راهنمایی و رانندگی، به مصادیق ممنوع بوق زدن اشاره شده است:

استفاده از بوق های شیپوری، سوت بلبلی و به طور کلی، هر نوع وسیله آگاه سازی صوتی، با صدای ناهنجار و غیرعادی در مناطق مسکونی و همچنین بوق زدن ممتد یا غیرضروری و یا زدن بوق در محل هایی که این عمل به وسیله علایم منع شده است، ممنوع است. استفاده از بوق برای مقاصدی مانند صدا زدن افراد، جلب توجه مسافر، اعلام حضور و باز کردن در منزل، خداحافظی و مانند آنها ممنوع است.

ص: ۳۵

یکی دیگر از مصادیق ممنوع بوق زدن که زیاد مشاهده می شود، بوق زدن برای بیان شادی خود در مراسم عروسی و یا غیر آن، مانند برنده شدن تیم ورزشی مورد نظر است. بوق زدن های بی مورد و غیرضروری که راننده تنها از سر بی حوصلگی، خستگی و تعجیل آن را به صدا در می آورد؛ مانند بوق زدن در پشت چراغ قرمز یا پشت راه بندان هایی که به علت تصادف یا تعمیر جاده ایجاد می شود، نیز از موارد ممنوع است. در همه این موارد، بوق زدن نه تنها به لحاظ قانونی، بلکه به لحاظ اخلاقی نیز ممنوع است؛ زیرا موجب اذیت، آزار، ترس و وحشت دیگران می شود. بنابراین، راننده با اخلاق قبل از بوق زدن، از خود می پرسد آیا این بوق از موارد مجاز و ضروری است یا از موارد ممنوع؟ آیا این بوق زدن ممکن است موجب ترس، وحشت، اذیت و آزار کسی شود یا نه؟ اگر بوق زدن ما موجب اذیت دیگران شود، عملی غیراخلاقی انجام داده ایم

و به لحاظ اخلاقی مسئول بوده و باید از کسی که با بوق زدن بی هنجار ما متضرر شده است، رضایت بگیریم

رانندگان محترم آژانس تلفنی می توانند با در اختیار داشتن شماره تلفن مشتری با او تماس بگیرند و حضور خود را اعلام کنند؛ نه این که با بوق زدن در کوچه موجب آزار مردم شوند.

ص: ۳۶

ب) اذیت و آزار به وسیله ترساندن دیگران

پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله و سلّم) در مورد ترساندن دیگران فرموده اند:

مَنْ آذَی مُؤْمِناً آذَاهُ اللَّهُ وَ مَنْ أَحْزَنَهُ أَحْزَنَهُ اللَّهُ وَ مَنْ نَظَرَ إِلَیْهِ بِنَظْرَهٍ تُخِیفُهُ بِغَیْرِ حَقٍّ أَوْ بِجَفَاءٍ یُخِیفُهُ اللَّهُ یَوْمَ الْقِیَامَه؛ هرکس مؤمنی را اذیت کند، خدا او را آزار خواهد داد. هرکس مؤمنی را ناراحت و محزون کند، خداوند او را محزون خواهد کرد و هر کس با نگاهی ترسناک، به غیر حق و ظالمانه، به دیگری نظر کند و او را بترساند، خداوند او را در روز قیامت خواهد ترساند.(۱)

ترساندن در رانندگی مصادیق زیادی دارد، از جمله ترساندن عابرین پیاده و رانندگان دیگر از طریق رانندگی با سرعت بالا، ترمزهای ناگهانی که موجب ایجاد صدای وحشتناک می شوند، مارپیچ رفتن در خیابان ها و جاده ها، سبقت های ناگهانی از چپ یا راست بدون اعلام به راننده جلویی و ترساندن از طریق بوق زدن.

ج) پاشیدن گِل و لای

پاشیدن آب و گل و لای بر روی عابران پیاده و سایر اتومبیل ها نیز از مصادیق اذیت و آزار دیگران است. بنابراین، رانندگان باید با کم کردن سرعت خود در روزهای

ص: ۳۷

۱- محدث نوری، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۹، ص ۱۰۰.

بارانی از ارتکاب این فعل غیراخلاقی بپرهیزند.

د) پارک دوبله و ایجاد راه بندان

پارک دوبله، به لحاظ قوانین راهنمایی و رانندگی ممنوع است و جریمه دارد؛ ولی فارغ از این عمل غیر قانونی، از آن جا که این عمل، موجب زحمت دیگران، راه بندان و اتلاف وقت دیگران می شود، مصداق اذیت وآزار بوده و به لحاظ اخلاقی عملی ممنوع است و مرتکب آن، موظف است اذیت واردشده به دیگران را جبران کند و باید به هر طریق ممکن از زیان دیده جلب رضایت شود. البته از آن جا که جبران چنین مواردی مشکل و گاه غیرممکن است؛ پیشگیری و عدم ارتکاب آن از جبران آن آسان تر است.

امام صادق(علیه السلام) در حدیثی درباره کسی که در راه عبور مسلمانان، چیزی قرار می دهد که موجب رم کردن اسب و مرکب عابرین و صدمه زدن به آنها می شود، می فرماید:

« كُلُّ شَيْ ءٍ مُضِرٍّ بِطَرِيقِ الْمُسْلِمِينَ فَصَاحِبُهُ ضَامِنٌ لِمَا يُصِيبُهُ؛ هر کس چیزی در مسیر عبور مسلمانان قرار داده باشد که به آنها ضرر برساند، ضامن ضررهایی است که به دیگران وارد می شود». (1)

با توجه به عمومیت این روایت، کلیه سدّ معبرها،

۱- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج ۱۰، ص۲۲۴.

از جمله پارک دوبله و توقف در جاهای نامناسب که موجب زحمت یا آسیب عابرین می شود، ممنوع است و ایجادکنندگان آنها ضامن صدمات احتمالی وارد شده به مردم هستند.

ه‍-) آزار و اذیت به وسیله ایجاد آلودگی

وسایل نقلیه دارای نقص فنی، علاوه بر ایجاد سروصدا، از طریق آلودگی هوا، موجب اذیت و آزار دیگران می شوند. همه انسان ها در استفاده از این مواهب طبیعی حق مشترک دارند. از این رو، به لحاظ اخلاقی هیچ کس حق تخریب محیط زیست را ندارد. بنابراین، وظیفه اخلاقی هر راننده ای است که مراقب کیفیت فنی وسیله خود بوده و از آلودگی هوا، به طوری که موجب اذیت دیگران شود، بپرهیزد.

۴. نیکی به دیگران

یکی دیگر از اصول اخلاقی، که در رانندگی کاربرد فراوانی دارد، نیکی و کمک به دیگران است. پیرمرد، پیرزن یا کودکی خردسال که قصد عبور از خیابانی را دارد که خط کشی نشده و پل عابر پیاده نیز در آن اطراف نیست و به دلیل پیری یا کودکی، برای این کار مهارت لازم ندارد؛ در این شرایط، گرچه حقّ تقدم و عبور به رانندگان تعلق دارد؛ اصل اخلاقی کمک و نیکی به دیگران به ما توصیه می کند،

با توقف خودرو، به این گونه افراد اجازه عبور بدهیم.

مورد دیگر اصل مذکور، کمک به رانندگان یا مسافران در راه مانده است. متأسفانه گاه مشاهده می شود که برخی

رانندگان سودجو در شرایط سخت، مانند فصل سرما و یخبندان، به جای این که به مسافران در راه مانده کمک کنند، کرایه ای چند برابر برای رساندن آنها به مقصدشان را درخواست می کنند! این گونه رفتار که سوء استفاده از شرایط سخت و نیازمندی انسان هاست، به لحاظ اخلاقی و دینی بسیار ناپسند و خارج از اخلاق انسانی است. امام صادق (علیه السلام) می فرمایند:

هر کس مؤمنی را از چیزی که به آن نیازمند است، منع کند؛ در حالی که خودش آن را دارد یا می تواند از کس دیگر برای او تهیه اش کند؛ خداوند او را در روز قیامت با صورتی سیاه، چشمانی نابینا و در حالی که دستانش به گردنش آویزان است، محشور می کند و گفته می شود: این، همان خائنی است که به خدا و پیامبرش خیانت کرده است. سپس به آتش انداخته می شود.(۱)

۱- محمد بن یعقوب کلینی، کافی، ج۲، ص۳۲۴.

۵. خویشتنداری و صبوری

شکیبایی و خویشتنداری از اصول اخلاقی مورد توصیه برای انسان ها در همه شرایط زندگی است. عموماً برخی از عواملی خارجی موجب ناراحتی و عصبانیّت انسان شوند. در مواقع عصبانیّت، انسان اخلاقی با کنترل خشم خویش، اقدامی عاقلانه در برابر شرایط ایجاد شده صورت می دهد؛ ولی انسان غیراخلاقی تسلیم خشم خود شده و به کارهای غیرعاقلانه و غیراخلاقی دست می زند که بعدها موجب پشیمانی و گاهی اوقات غیرقابل جبران است. قرآن کریم فرو بردن خشم را از نشانه های مؤمنان ذکر کرده، می فرماید: (وَ الْکاظِمِینَ الْغَیظَ)؛ [مومنان] کسانی هستند که به موقع خشم، آن را فرو می برند.(۱)

نیز: (وَ إذا ما غَضِبُوا هُمْ یغْفِرُونَ)؛ وقتی خشمگین می شوند، گذشت می کنند.(۲)

از آن جا که خطر عصبانیت راننده عصبانی، معمولاً چند برابر عصبانیت معمول است؛ این عصبانیت ممکن

۱- آل عمران: ۱۳۴.

۲- شوری: ۳۷.

است به قیمت جان خود یا دیگری تمام شود. از این رو، کنترل خشم در رانندگی بسیار ضروری است. رانندگان پرخاشگر با رفتارهای زیر برای خود و دیگران خطر آفرین هستند:

الف) تغییر مسیر ناگهانی و خطرناک؛

ب) سبقت غیر مجاز اتومبیل مقابل؛

ج) عدم رعایت فاصله با اتومبیل جلویی؛

د) توهین، نعره کشیدن و رفتارهای ضد اخلاقی؛

ه‍-) بوق زدن غیرضروری و مکرر؛

و) استفاده از نور بالا برای تنبیه راننده مقابل؛

ز) حرکت سریع و تعقیب و گریز اتومبیل دیگر؛

ح) سرعت های نابه جا و غیر مجاز؛

ط) مانور و تغییر مسیر به طور مکرر؛

ی) اشغال طولانی خط سرعت به قصد تنبیه اتومبیل پشت سر؛

ک) ترمزهای مکرر و ناگهانی؛

ل) انحراف از مسیر اصلی و حرکت در شانه جاده؛

م) عبور از خط مقابل برای رهایی از ترافیک.

۶. رعایت حقوق دیگران

قوانین راهنمایی و رانندگی، حقوقی را برای رانندگان،

مسافران و عابرین تعریف کرده است. بنابراین، این حقوق جزء حقوق قانونی هستند که منشأ پیدایش آنها قانون است. به همین دلیـل، متخلفـان از این قوانین، تحت پیگرد قانون قرار گرفته، مجازات می شونـد. البته برخی از حقوق در مقوله راننـدگی جزء حقوق قانونی نمی باشـند؛ به این معنا که قانونگـذار برای تخلف از آنها مجازاتی در نظر نگرفته است، بلکه جزء مبانی اخلاقی هسـتند و وجـدان اخلاقی و انسانی ما را به رعایت آن ها ملزم می کنـد. در هر صورت، باید توجه داشت که به لحاظ اخلاقی، رعـایت هر حقّی، فـارغ از منشـأ پیـدایش آن، وظیفه ای اخلاقی است. بر اساس آموزه های اخلاقی، حقّ هر صاحب حقّی باید رعـایت شود و این حق بایـد به محق اعطـا گردد. از این رو، اگر چه حقوق قـانونی، منشـأ قـانونی دارنـد؛ مـا اخلاقـاً موظف به رعـایت اصولی هستیم که در مبـانی اخلاقـی ریشه دارنـد (علاوه بر حقوق قانونی). انسانی که حقوق قانونی دیگران را رعایت نکند، مستوجب نکوهش و مذمت است.

از منظر اخلاـق اسـلامی رعایت حقوق برادران دینی، وظیفه ای اخلاقی، شـرعی است که ریشه در حقوق خداونـد متعال دارد. امام علی(علیه السلام) در این مورد فرموده اند:

«خداوند سبحان، حقوق بندگانش را مقدمه حقوق

ص: ۴۳

خود قرار داده است. هرکس به ادای حقوق بندگان خدا قیام کند، ادا کننده حقوق خدا خواهد بود».(۱)

آنچه در اخلاق دینی و غیردینی به طور مشترک بر آن تأکید شده، رعایت حقوق انسان های دیگر است. فرقی نمی کند چه نوع حقّی باشد. بنابراین، عدم رعایت حقوق دیگران، از جمله عدم رعایت حقّ تقدم در تقاطع ها، حقوق عابرین و عدم رعایت حقوق رانندگان در عبور از چراغ سبز، امری غیراخلاقی است؛ متأسفانه قوانین راهنمایی و رانندگی، برای عبور وسایل نقلیه از چراغ قرمز جرایم سنگینی در نظر گرفته است؛ ولی برای عبور عابرین از چراغ قرمز که تجاوز به حقوق رانندگان است، مجازاتی وجود ندارد. شاید دلیل آن، عدم امکان عملی اجرای چنین مجازات هایی است. در چنین مواردی، اخلاق می تواند به کمک قانون بشتابد و مشکل را حل بکند. عابران باید توجه داشته باشند که عبور از چراغ قرمز، تجاوز به حقوق رانندگان و مصداق ظلم است؛ ظلمی که حضرت امیرالمومنین علی علیه السلام در مذمت آن فرموده اند:

«از ظلم بپرهیزید که بزرگ ترین جرائم و عظیم ترین معاصی است».(۲)

۱- عبدالواحد تمیمی آمدی، غرر الحکم، ح ۴۷۸۰

۲- میرزا حسین نوری، مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۱۰۰.

گاهی اوقات شنیده می شود راننده ای در پاسخ به اعتراض دیگران نسبت به رفتارهای نادرست رانندگی اش، عبارت «خودرویم بیمه است؛ دیه ات را می دهم» را بر زبان می آورد. چنین رانندگانی حکم قاتل بالقوه را دارند و فکر می کنند به دلیل پرداخت مقداری حقّ بیمه، اجازه دارند حقوق دیگران را مورد تعرض قرار دهند! چنین تفکرات و رفتارهایی، با شئون انسانی متباین است.

۷. تواضع و فروتنی

یکی دیگر از اصول اخلاقی، که دررانندگی کاربرد دارد، تواضع و فروتنی است.

قران کریم می فرماید: (و عِبادُ الرَّحْمنِ الَّذینَ یَمْشونَ عَلَی الاَرضِ هَوناً)؛ و بندگان خدای رحمان کسانی اند که با تواضع روی زمین راه می روند».(۱)

احساس برتری (به دلیل گران قیمت بودن خودرو، حجیم بودن ظاهر خودرو، موقعیت اجتماعی راننده و غیره) یا خودخواهی، از جمله بدترین احساس راننده در خیابان یا جاده نسبت به دیگران است که زمینه ساز بسیاری از سوانح رانندگی می گردد.

۱- .فرقان: ۶۳.

این نوع تفکر، سبب تحریک راننده می شود و او را به بروز رفتارهای خطرناک، همچون حرکت های پرشتاب و ناگهانی (مانور رفتن)، سبقت از سمت راست، سبقت غیر مجاز از سمت چپ، رانندگی طولانی در خط سبقت و غیره سوق می دهد. این رانندگان اجرای هر حرکتی را برای خود مجاز می دانند.

اگر سوار خودروی مدل بالاـ و گران قیمت - نسبت به خودروهای در حال عبور - هستیم، خود را همچون دیگر رانندگان وسایل نقلیه، دارای حقوق مساوی بدانیم و از ارتکاب رفتارهای تحقیر آمیز نسبت به دیگران اجتناب کنیم؛ چرا که ارزش آدمی به داشته های ظاهری نیست، بلکه ارزش انسان به رفتاری است که در مقابل بروز می دهد.

۸. گذشت و بخشش

بخشش تقصیر دیگران، از مهم ترین اصول لازم در زندگی اجتماعی است که مورد توصیه اکید دین اسلام است. آیات زیادی در قرآن کریم به عفو و بخشش توصیه می کند: (خُذِ الْعَفْوَ وَ أْمُرْ بِالْعُرْفِ وَ أَعْرِضْ عَنِ الْجاهِلین)؛ بر طریق بخشش و عفو رفتار کن و امر به معروف نما».(۱)

۱- اعراف: ۱۹۹.

امام علی علیه السلام می فرماید:

« اَلعَفوُ تاجُ المَکارِمِ؛ گذشت، اُوج بزرگواری هاست».(۱)

در رانندگی نیز بخشش و گذشت از تقصیر راننده ای که عمداً یا سهواً به خطایی دچار شده است و حقی را از دیگری ضایع کرده یا موجب ناراحتی شده است، عملی اخلاقی و ضروری است. بسیار مشاهده می شود که رانندگان به هنگام تضییع حق خود توسط رانندگان متخلف دیگر، شروع به فحش و ناسزاگویی به او می کنند. بدین ترتیب، خود مرتکب عمل غیراخلاقی دیگر می شوند و یا با بوق زدن های ممتد، بستن راه و اجازه سبقت ندادن به راننده مقصر یا تعقیب او و حرکت با سرعت بالا برای رسیدن به او، نور بالا ـ زدن و غیره؛ خود در صدد تأدیب راننده مقصر برمی آیند و بدین ترتیب، تخلفات متعددی را موجب می شوند. باید توجه داشت که تأدیب راننده متخلف، تنها وظیفه پلیس است و رانندگان دیگر به هیچ وجه چنین وظیفه ای ندارند. در نهایت فقط می توان از باب امر به معروف و نهی از منکر به او تذکر داد. البته روشن است که عفو و گذشت توصیه ای است که به رانندگان می شود. ولی پلیس بدون هیچ گذشتی باید با متخلفان برخورد کند تا از تکرار این تخلفات جلوگیری شود و تخلف راننده خاطی که

۱- عبدالواحد تمیمی آمدی، تصنیف غررالحکم و دررالکلم، ص.۲۴۵

در واقع حقی از جامعه ضایع کرده است، بی پاسخ نماند.

۹. فاش نکردن اسرار مردم

رازداری، فضیلتی اخلاقی است که خود منشأ انجام دادن کارهای نیکو و پیروزی و نیک بختی انسان ها می گردد.

رازداری بر دو گونه است: نگه داشتن و پوشیده داشتن راز خود و اسرار دیگران.

چه زیباست که رانندگان به این فضیلت اخلاقی توجه داشته باشند و سعی کنند راز خودشان را یا راز مسافران را آشکار نکنند.

۱۰. احترام به خانواده

اهمّیت اشتغال از نظر اسلام تا جایی است که روایات اسلامی، کسی را که در راه کسب روزی حلال برای خانواده تلاش می کند؛ مانند فردی دانسته که در راه خدا در میدان نبرد، مشغول جهاد است.

امام صادق (علیه السلام) در این زمینه می فرماید:

« الْكَادُّ عَلى عِيَالِهِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛ کسی که برای معاش عایله خود می کوشد، مانند کسی است که در راه خدا جهاد می کند».(۱)

۱- شیخ کلینی،الکافی،ج ۹، ص۵۶۶.

با این همه تاکید اسلام به کار؛ باید طوری برنامه های زندگی تنظیم شود که کارکردن مانع رسیدگی به امور

خانواده و زندگی خصوصی نشود؛ مخصوصا رانندگان آژانس های تلفنی که فعالیت هایشان شبانه روزی است، باید طوری برنامه ریزی کنند که بتوانند ساعاتی در کنار خانواده باشند تا مایه آرامش و دلگرمی آنها شوند.

قران کریم در آیه ۱۹ سوره نساء می فرماید:

(وَ عاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوف)؛ و با آنان [همسرانتان] به نیکی معاشرت کنید».

رسول خدا (صلّی اللّه علیه و آله و سلّم) از مردی پرسید: آیا امروز، روزه گرفته ای؟ عرض کرد: خیر. فرمود: به عیادت بیماری رفته ای؟ عرض کرد: خیر. حضرت فرمود: در تشییع جنازه ای شرکت کرده ای؟ مرد گفت: خیر. حضرت فرمود: تنگدست مسکینی را غذا داده ای؟ مرد عرض کرد: خیر. پس حضرت فرمود: به خانه خود بازگرد و به افراد خانواده خود محبت کن و آنها را ببوس؛ که این عمل، به منزله صدقه تو به آنهاست [و برای تو پاداش صدقه را دارد].(۱)

۱- پاداش نیکیها و کیفر گناهان (ترجمه ثواب الأعمال) ص ۳۶۰.

۱۱. احترام به همکاران

حسن خلق و خوش رویی با همکاران، علاوه بر جلب خشنودی خداوند، وسعت رزق و روزی مادی و معنوی انسان را فراهم می کند و این ویژگی نزد مردم نیز خوب و پسندیده است.

در روایات اسلامی خوش خلقی همکار، نوعی سعادت برای اشخاص معرفی شده است؛ چنان که امام سجّاد (علیه السلام) در این زمینه می فرماید:

« از سعادت مرد است که محلّ کسب و کارش در شهر خودش باشد و همکاران و کارگزارانش نیکوکار باشند و دارای فرزندانی باشد تا از آنها کمک گیرد».(۱)

رعایت حقوق همکاران و احترام به آن ها هنگام کار، نشان دهنده حسن خلق و اخلاق خوب است. به طور مثال رعایت نوبت و حق تقدم برای رفتن به سرویس دهی ها، سبب نظم و انضباط آژانس می شود.

مدیران آژانس تلفنی، با رعایت عدالت در نوبت دهی، در ایجاد فضای صمیمی بین رانندگان، دارای نقش بالایی هستند.

ص: ۵۰

۱- ابن بابویه، محمد بن علی، من لا یحضره الفقیه، ترجمه علی اکبر غفاری و...، ج۴، ص۲۱۷.

۱۲. رعایت حقوق مسافران

یکی دیگر از مسائل مربوط به اخلاق رانندگی، رعایت حقوق متقابل راننده و مسافران در وسایل نقلیه عمومی است. حق راننده بر مسافر این است که مسافر کرایه او را بی کم و کاست پرداخت کند. نیز وظیفه اخلاقی مسافر ایجاب می کند که از راننده به خاطر رساندن او به مقصد از راننده تشکر کند. حقوق مسافران بر رانندگان نیز عبارت است از:

الف) رانندگان کرایه بیشتر از حد متعارف یا مورد توافق از مسافران نگیرند؛

ب) از انجام دادن اعمالی که موجب اذیت مسافران است، پرهیز کنند؛ اعمالی چون سیگار کشیدن، پخش موسیقی، چسباندن عکس های غیراخلاقی در داخل خودرو، مانند عکس غیر متعارف خوانندگان و هنرپیشه گان مرد یا زن یا عکس هایی که موجب تبلیغ یک فرقه منحرف است؛

ج) با آرامش رانندگی کنند و از رانندگی با سرعت بالا که موجب اذیت و ترس مسافران گردد، بپرهیزند؛

د) تمیز و مرتب کردن داخل ماشین امری ضروری است. حق مسافر در قبال کرایه پرداختی، برخورداری از

وسیله سالم، تمیز و با کیفیت مناسب است. بهره گیری از تاکسی ها و وسایل نقلیه فرسوده در سطح شهر، نقض حقوق مسافران از جانب رانندگان و سازمان های تاکسیرانی است.

ه-) از آن جا که غالبا رانندگان محترم اوّلین کسانی هستند که مسافران خارجی با آنها برخورد می کنند، چه زیباست رانندگان طوری رفتار کنند که رفتارشان گویای عظمت اخلاقی ایرانیان و بلند طبعی و کرامت مسلمانان باشد و به ویژه در گرفتن کرایه از آن ها، نرخ مصوّب را لحاظ داشته باشند.

و) بسیاری از مردم از تاکسی تلفنی به این دلیل که زودتر به مقصدشان برسند، استفاده می کنند. لذا رانندگان محترم باید مسئله سوخت(بنزین) و مسائل فنی خودرو خود را قبل از سوارکردن مسافر حل کنند تا مسافر برای این امور معطّل نماند.

پیشنهاد می شود سازمان اتوبوس رانی و تاکسیرانی، منشوری اخلاقی، مشتمل بر وظایف و حقوق متقابل مسافران و رانندگان تنظیم کرده و داخل وسایل نقلیه عمومی نصب کنند تا هر دو طرف از حقوق یکدیگر مطلع شوند.

ص: ۵۲

۱۳. پرهیز از فحش و ناسزگویی

یکی از اعمال غیراخلاقی که از برخی رانندگان مشاهده می شود، فحش و ناسزاگویی به رانندگان دیگر است؛ رانندگانی که تخلفی مرتکب شده اند، یا اصلاً تخلفی نکرده اند؛ ولی چون با احتیاط می رانند، راننده عجول

از روی خشم، به آنها فحش و ناسزا می گوید. باید دانست فحش و ناسزاگویی، عملی غیراخلاقی و بسیار ناپسند است و در هیچ شرایطی توجیه منطقی ندارد.

پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله و سلّم) نیز فرموده اند: «خداوند بهشت را بر هر فحّاش بدزبان و بی شرمی که باکی ندارد چه می گوید و چه می شنود، حرام کرده است».(۱)

امام باقر(علیه السلام) در این مورد می فرماید: « خداوند شخص ناسزاگوی بد دهن را دشمن می دارد».(۲)

۱۴. رعایت بهداشت فردی

دین مقدس اسلام، حاوی نکاتی غنی و ظریف از بهداشت کامل در زندگی فردی و اجتماعی انسان است و عمل به این توصیه های بهداشتی، ضامن سلامت فردی و

۱- شیخ کلینی، کافی، ج۲، ص۳۲۳.

۲- همان، ص۳۲۴.

اجتماعی افراد است. البته در اسلام، حفظ تندرستی، این نعمت ارزشمند الاهی بر همگان واجب است و حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله)می فرماید: «دو نعمت است که مردم قدر آن را نمی دانند: سلامتی و جوانی». چون تندرستی از بزرگ ترین نعمت های خداوند متعال است، باید در حفظ آن بکوشیم و پیش از افتادن در بستر بیماری به اصول بهداشتی توجه و با حفظ بهداشت خصوصی و عمومی و روانی از ایجاد بیماری تا حد توان پیشگیری کنیم.

قرآن مجید پیروان خود را برای زیستن در محیطی پاک و مطمئن به حفظ بهداشت فردی و اجتماعی فرا می خواند. خداوند پس از بعثت پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) به او می فرماید: (وَ ثِیابَکَ فَطَهِّرْ)؛ جامه خود را پاکیزه ساز».(۱)

نیز در ستایش پاکان می فرماید: (إِنَّ اللّهَ یُحِبُّ التَّوّابینَ وَ یُحِبُّ الْمُتَطَهِّرینَ)؛ خداوند توبه کنندگان را دوست دارد و پاکان را نیز دوست دارد».(۲)

۱- مدثر: ۴.

۲- بقره: ۲۲۲.

در ارزشمندی نظافت همین بس که حضرت محمد(صلی الله علیه و آله و سلّم) در روایتی می فرمایند:

« هر چه در توان دارید برای پاکیزگی بکوشید؛ زیرا خداوند، اسلام را بر اساس پاکیزگی استوار کرده است و فقط افراد پاکیزه می توانند وارد بهشت شوند».(۱)

چه زیباست که رانندگان محترم، هم مراقب بهداشت فردی و هم مراقب نظافت داخل ماشین باشند.

برای اجرای بهتر و دقیق تر این توصیه اخلاقی نکاتی چند پیشنهاد می شود:

الف) بدن به طور طبیعی در حین کار عرق می کند؛ لذا در روزهای گرم و داخل تاکسی، غالباً بوی ناخوشایندی استشمام می شود. پس لازم است راننده علاوه بر زدودن موهای زاید بدن، روزانه دوش گرفته و در دفعات مختلف پاها و جوراب را بشوید که این عمل علاوه بر رفع بوی بد، بر رفع خستگی و تسکین روان اثر زیادی دارد.(۲)

ب) موی سر را تا مدت زیاد، بدون آرایش رها نکند و هنگام آرایش توجه داشته باشد که آرایشگر موهای او را طبق مدل طبیعی و متعارف کوتاه کند، نه بر طبق مدل و مُد تقلیدی که امروز به عنوان شعار سیاسی - فرهنگی از سوی

۱- محمد محمدی ری شهری، میزان الحمکه، ج ۱۰، حدیث۲۰۰۲۷.

۲- مهدی رفیعی، احکام و آداب تاکسیرانی، ص ۹۱.

گروه های خارجی مبتذل و منحرف جنسی، جامعه اسلامی را آلوده کرده است.(۱)

ج) بوی نامطبوع فضای دهان باعث رنجش مسافران در محیط محدود و بسته داخل تاکسی خواهد شد؛ پس برای پیشگیری بهتر است:

د) راننده قبل از نشستن پشت فرمان، به خصوص در نوبت صبح، علاوه بر خلال کردن، مسواک بزند و فضای دهان را با آب نمک شست وشو دهد. خلال کردن و مسواک زدن از اخلاق انبیاست؛

چنان که از پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلّم) چنین روایت شده است:

«حضرت جبرئیل پیوسته مرا به مسواک کردن توصیه می کردند؛ تا حدّی که گمان کردم مسواک زدن از جمله واجبات دینی است».(۲)

ه) قبل از ارائه سرویس از خوردن مواد بودار مثل سیر بپرهیزد.(۳)

۱۵- حفظ جان خود و دیگران

حفظ جان یکی از بایسته های مسلّم و مهم اسلام است. از نظر اسلام جان مسلمان آن قدر مهم و با ارزش است که

۱- همان، ص۹۱-۹۲.

۲- شیخ حر عاملی، وسائل الشیعه، ج۲،ح۱۳۰۲.

۳- مهدی رفیعی، احکام و آداب تاکسیرانی، ص۹۳.

برای حفظ آن حتی می توان واجباتی مثل نماز و روزه و حج را به تأخیر انداخت و از ادای آن ها خودداری کرد.(۱)

رسول خدا(صلّی الله علیه و آله) در بخشی از خطبه خود در حجه الوداع(۲) اهمیت حفظ جان را چنین توصیف می کند: «مردم ! چنان که این روز [ایّام حج] و این شهر [مکّه] محترم است، خون، عرض و آبروی شما هم محترم است. حق ریختن خون و بردن آبروی یکدیگر را ندارید، تا آن گاه که به دیدار خدا نایل گردید.»

از این رو راننده تاکسی تلفنی در مواردی که می داند در صورت اقدام کاری، جانش به خطر می افتد و کشته خواهد شد، از نظر احکام اسلامی نباید آن کار را انجام دهد و مُجاز نیست جان خود را در مخاطره قرار دهد. بنابراین، با رعایت نکات زیر، می تواند جان خود، مسافران و عابران را حفظ کند:

الف) حرکت با سرعت مجاز و پرهیز از سبقت بی مورد، یا تخلف دیگر.

ب) اجتناب از هر عملی که او را از توجه به رانندگی باز دارد؛ مثل خوردن و آشامیدن که از سوی قانون نیز منع شده

۱- محمد تقی مصباح یزدی، جان ها فدای دین، ج ۱، ص۴۵.

۲- واپسین حج پیامبر اکرم که در آخرین سال عمر خویش، در سال دهم هجری، به جا آورد و در آن با مسلمانان وداع کرد (کلینی، کافی، ج۴، ص۲۴۸).

است.(۱)

ج) سوار کردن سرنشین در سمت چپ راننده که از طرف قانون نیز منع شده و جریمه دارد.(۲)

د) مطابق قانون، راننده بعد از سوار شدن مسافر تا از بسته شدن کامل درِ تاکسی اطمینان پیدا نکرده است، نباید حرکت کند و نیز تا لحظه توقف کامل، اجازه باز کردن درِ تاکسی را به سر نشین ندهد. رعایت این نکته نیز بر حفظ جان مسافر مؤثر است.

ه)مسافرین ردیف عقب را از سمت چپ پیاده نکند.

متأسفانه آمار تصادفات رانندگی درون شهرها بالاست و باید رانندگان محترم در حین رانندگی کمال دقت را داشته و قوانین، اخلاق و آداب رانندگی را رعایت کنند.

ص: ۵۸

۱- آیین نامه راهنمایی و رانندگی، مادّه۱۵۹.

۲- . مهدی رفیعی، احکام و آداب تاکسیرانی، ص۹۳.

آمار تصادفات درون شهری کشور:(۱)

سال

کل تصادفات (فقره)

منجر به فوق

منجر به جرح

منجر به خسارت (فقره)

تعداد تصادف (فقره)

تعداد فوت شده

تعداد تصادف (فقره)

تعداد مجروح

۱۳۸۵

۶۴۶۸۵۱

۱۳۰۷

۱۴۲۷

۹۳۷۸۹

۱۱۵۳۷۸

۵۵۱۷۵۵

۱۳۸۶

۶۰۱۸۹۶

۱۳۴۸

۱۴۷۱

۹۴۹۴۳

۱۱۳۲۲۸

۵۰۵۶۰۵

۱۳۸۷

۶۲۳۴۴۷

۱۴۴۲

۱۷۰۰

۱۰۸۵۵۱

۱۲۸۹۳۹

۵۱۳۴۵۴

۱۳۸۸

۵۳۹۷۵۵

۳۴۳۶

۴۹۵۱

۱۲۸۱۴۲

۱۶۱۳۷۳

۴۰۸۱۷۷

(۳)۱۳۸۹

۵۳۰۲۹۶

۸۰۰۸

۹۸۱۰

۲۹۴۸۹۵

۳۲۰۹۲۸

۲۲۷۳۹۳

(۴)۱۳۹۰

۲۷۰۰۱۵

۴۱۱۷

۴۴۵۷

۱۵۱۴۲۱

۱۶۹۸۵۰

۱۱۴۴۷۷

۱۳۹۱

۲۹۶۱۱۶

۴۵۳۳

۵۰۶۱

۱۶۵۶۵۰

۱۸۹۷۷۸

۱۲۵۹۳۳

۱۳۹۲

۱۹۳۴۲۷

۱۴۱۹

۱۵۴۵

۹۰۷۹۲

۱۰۷۱۵۹

۱۰۱۲۱۶

ص: ۵۹

۱- سایت اینترنتی مرکز آمارایران، تصادفات درون شهری وسایل نقلیه منجر به فوت، جرح و خسارت، فایل(tasadofatjadeh-daroonshahri-sal)

۱۶. پاکیزه و امن نگه داشتن شهر و خیابان

پاکیزه نگه داشتن خیابان و نریختن زباله به سطح جاده، از مهم ترین آداب اخلاق رانندگی راننده تاکسی تلفنی است. ریختن شیشه، بتری، میخ، سیم، حلبی، مایعات لزج و به طور کلی هر چیزی که باعث سد راه و ایجاد خطر و انحراف وسایل از مسیر حرکت باشد، بر روی راه ها ممنوع است.(۱)

راننده تاکسی تلفنی، علاوه بر رعایت نکات مذکور در برداشتن ضایعات و رفع موانع از سطح خیابان ها می کوشد؛ زیرا به گفته پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله):

«برداشتن سنگ، خار، و استخوان از راه صدقه است».(۲)

۱۷. اطلاعات راه ها و خیابان ها

کسی که در تاکسی تلفنی کار می کند، باید راه ها و خیابان ها و کوچه های محلّه و شهر خود را بشناسد. پیش آمده است که مشتری به دلیل اینکه راننده نشانی را بلد نیست، به جای اینکه ده دقیقه به مقصد برسد، نیم ساعت یا بیشتر در مسیر معطل می شود و این رویکرد پیامدهای ناگواری دارد.

ص: ۶۰

۱- ماده ۱۴۸ آیین نامه راهنمایی و رانندگی.
۲- «و إماطَتُکَ الحَجَرَ و الشَّوکَ و العَظمَ عنِ الطَّریقِ لکَ صَدَقهٌ». (ابوالقاسم پاینده، نهج الفصاحه، حدیث۱۱۱۹).

۱۸. وظایف مسافران

الف) هنگام ورود به تاکسی با عبارت سلام و خسته نباشید، به راننده روحیه بدهیم؛

ب) در حفظ و نگهداری صندلی و بدنه داخل تاکسی که از آن استفاده می کنیم، کوشا باشیم؛

ج) حتی المقدور پول خرد همراهمان باشد؛

د) از راننده تاکسی درخواست غیر عادی، یا انتظارات خارج از حیطه کاری نداشته باشیم؛

ه-) هرگونه پیشنهاد، انتقاد یا مطلب خاصی در مورد کار راننده، یا بهبود حمل و نقل در سطح شهر را به صورت زیبا و مستدل و علمی به راننده اعلام کنیم؛

و) بستن یا باز کردن دَر تاکسی، طوری صورت گیرد که به دَر آسیبی وارد نشود؛

ز) اگر چیزی را در تاکسی پیدا کردیم، آن را به تاکسیران بدهیم تا از طریق موسسه تاکسی تلفنی به صاحبش برگردانده شود؛

ح) در صورت بروز تخلّف از سوی تاکسیران، به صورت محترمانه و مؤدبانه امر به معروف و نهی از منکر کنیم.

۱۹. سرویس مدارس

اشاره

چون غالبا راننده های تاکسی تلفنی افراد قابل اعتمادی

ص: ۶۱

هستند، معمولاً والدین برای سرویس های رفت و آمد فرزندان خود از تاکسی تلفنی ها استفاده می کنند. بنابراین، راننده های محترم تاکسی تلفنی باید نکاتی را در این باره رعایت کنند:

الف) چون طبع دانش آموزان پر نشاط و پر جنب و جوش است، در صورت شلوغی دانش آموزان، رانندگان، با صبر و بردباری با آن ها رفتار کنند و عصبانی نشوند.

ب) در صورت خرابی ماشین، یا مسافرت و یا هر علّت دیگر که موجب می شود راننده به سرویس نرسد، با اولیای دانش آموزان تماس بگیرند و آن ها را در جریان بگذارند.

ج) رانندگان محترم توجه داشته باشند که بیش از ظرفیت مجاز دانش آموز سوار نکنند.

احکام شرعی آژانس تلفنی

۱. احکام اموال جا مانده

اشاره

در حدیثی از نبیّ مکرم اسلام آمده است: (صلّی الله علیه و آله و سلّم) «هر کس نسبت به مال مردم که در اختیار اوست، مسئول است تا آن را برگرداند».(۱)

این حدیث گویای حساسّیت اسلام نسبت به اموال

۱- ابوالقاسم پاینده، نهج الفصاحه، حدیث ۱۹۵۰.

مردم و مسئولیت هر یک از افراد جامعه در برابر اموال دیگران است.(۱)

تاکسیران خوب باید مصداق بارز حدیث مذکور باشد. لذا:

الف) تاکسیران خوب تصرف در مال مسافران را، اعم از پول نقد یا اثاث همراه، بر خود حرام می داند و آن را امانت می داند و تلاش می کند از مصداق کلام امام صادق(علیه السلام) باشد که می فرمایند: «مومن کسی است که مردم او را نسبت به اموال و جان خود امین بشمارند».(۲)

ب) تاکسیران مؤمن پیوسته مراقب است از روی سهل انگاری یا غفلت یا وسوسه، عملی صورت ندهد که خیانت تلقی شود؛ زیرا رسول مکرّم اسلام (صلّی الله علیه و آله و سلّم) فرمودند: « کسی که به مال مردم خیانت کند، از ما نیست».(۳)

مراجع تقلید در بیان حکم شرعی وسایل جا مانده در تاکسی می گویند: «راننده حق استفاده از آن وسایل را ندارد و اگر از پیدا کردن صاحبان آنها مأیوس شد، می تواند از طرف آن ها به فقیر صدقه بدهد و برای این کار بنا بر احتیاط

۱- مهدی رفیعی، احکام و آداب تاکسیرانی، ص ۴۰.

۲- محمد باقر مجلسی، بحار الانوار، ج۷۵، ص ۵۱.

۳- « لَیْسَ مِنَّا مَنْ خَانَ بِالْأَمَانَه.» (همان،ج ۷۲، ص ۱۷۲).

واجب از حاکم شرع اجازه بگیرد».(۱)

استفتا:

بنـده راننـده تاکسی تلفنی هستم؛ گاهی بعضـی از مسافرین، وسایلشان را در ماشـین جا می گذارنـد. در صورت عـدم امکان برگشت آنها به صاحبان خود، آیا می توانم وسایل جا مانده را استفاده کنم، هدیه کنم یا بفروشم؟

جواب: اگر وسـیله ای که جا مانـده، نشانه ای دارد که با آن صاحبش معلوم شود؛ ولی قیمت آن کمتر از یک درهم (دو و نیم گرم نقره، حدودا ۵ هزار تومان) است، چنانچه صاحبش معلوم باشـد، نمی تواند بدون رضایت او بردارد و اگر صاحبش معلوم نباشد، می تواند بردارد و تملّک کند. اما اگر قیمتش به اندازه یک درهم یا بیشتر است، باید برای یافتن صاحبش به مدت یک سال تلاش و کوشـش کند. هرگاه در این بین، از یافتن صاحبش مأیوس شد، می تواند آن شـیء و یا معادل مبلغ آن را به نیّت صاحب اصلی به فقیری صدقه دهد».(۲)

بنابراین، اموال مسافر در دست راننده امانت است و چنان که بر اثر کوتاهی، اثاث مسافر تلف و یا نقصانی بر آن

۱- سؤال تلفنی (۷۷۴۶۶۶۶-۰۲۵۳) از دفتر آیت الله خامنه ای.

۲- آیت الله مکارم شیرازی، استفتائات، کد رهگیری: ۹۴۱۰۲۲۰۲۰۰.

وارد شود، تاکسیران ضامن است و باید رضایت مسافر را جلب و یا خسارت وارده را جبران کند.

استفتا:

آیا مؤسسه حمل و نقلی که با دریافت اجرت معیّنی به حمل و رساندن کالا به مشتری اقدام می کند، در صورتی که کالا در راه بر اثر سرقت یا آتش سوزی تلف شود و یا خسارت ببیند؛ ضامن کالاست؟

جواب: اگر مؤسسه ای که برای حمل و رساندن کالا به مقصد اجیر شده، به حفظ آن کالا، به طوری که در حمل و نقل آن متعارف است، مبادرت نموده باشد و در این زمینه مرتکب هیچ گونه تعدّی و تفریطی نشده باشد، تا زمانی که شرط ضمان نشده، ضامن نیست؛ و الّا ضامن است.(۱)

۲. کرایه تاکسی

اشاره

قرآن کریم و امامان معصوم (علیهم السلام) با گفتار، عمل و تشویق، همواره پیروان خود را به تلاش برای کسب روزی حلال سوق داده و حلال بودن را ویژگی ضروری درآمدها دانسته اند.

قرآن کریم می فرماید: « ای کسانی که ایمان آورده اید! اموال یکدیگر را به

۱- آیت الله خامنه ای، اجوبه الاستفتائات، احکام رانندگان، سوال۱۶۶۳.

باطل [و از طرق نامشروع] نخورید؛ مگر اینکه تجارتی باشد که با رضایت شما انجام گیرد...».(۱)

امام علی(علیه السلام) فرمود: « پاکیزه ترین مال آن است که از حلال به دست آید». (۲)

رانندگان محترم تاکسی تلفنی، شبانه روز مشغول کسب و کار هستند تا روزی حلال برای خود و خانواده تأمین کنند. در کنار این سعی و تلاش، چه زیباست به نکات زیر توجه کنند تا درآمد آن ها به مال حرام مخلوط نشود:

الف) دریافت کرایه بر اساس نرخ مصوب

مراجع تقلید در باب دریافت کرایه بر اساس نرخ مصوب می فرمایند:

لازم است راننده به مقتضای قوانین عمل کند و تخلف از قوانین نظام اسلامی جایز نیست.(۳)

در صورتی که حکومت اسلامی نرخ خاصی را برای کرایه تعیین کرده باشد، باید به همان شکل عمل شود. در غیر این صورت، به توافق و تراضی طرفین بستگی دارد؛ ولی سزاوار است مسلمانان انصاف را در هر حال رعایت کنند

۱- سوره نساء: ۲۹.
۲- «اَزْکی الْمَالُ ما اَکْتُسِب مِنْ حِلِّهِ». (لیثی واسطی، علی بن محمد، عیون الحکم و المواعظ، ص۱۱۴).
۳- سؤال تلفن (۰۲۵۳-۳۷۷۴۱۸۵۰) از دفتر آیت الله نوری همدانی.

و به سود عادلانه قانع باشند.(۱)

ب) استفاده ازدستگاه تاکسی متر

"تاکسی متر" وسیله ای است برای تعیین نرخ عادلانه کرایه که در تاکسی نصب شده است. تاکسی متر با توجّه به مسافت طی شده و بر اساس زمان سپری شده نرخ کرایه را تعیین می کند؛ یعنی دو عامل«مسافت» و «زمان» در میزان کرایه بها مؤثرند.

آیین نامه تاکسیرانی، استفاده از تاکسی متر را امری ضروری دانسته است:

«تعهد به رعایت نرخ های مصوب و نصب و استفاده از تاکسی متر برابر دستورالعمل های صادر شده».(۲)

امّا در بعضی شهرها تاکسی متر وجود ندارد؛ ولی کرایه بها باید براساس نرخ مصوّب دریافت شود.

ت) دریافت کرایه برای حمل مواد مخدر، مشروبات الکلی و کالاهای ممنوع

حمل مواد مخدر و مشروبات الکلی از منظر شرع و فقه اسلام حرام است و کرایه ای که در ازای آن ها گرفته می شود،

۱- آیت الله مکارم شیرازی، استفتائات، پاسخگویی آنلاین به سوالات شرعی، کد رهگیری: ۹۴۱۰۲۲۰۲۱۶

۲- ماده ۱۳ قوانین و مقررات تاکسیرانی.

حرام است.(۱)

۳. اجاره تاکسی

هر نوع داد و ستد مالی باید بر اساس یکی از عناوین فقهی باشد.(۲) تاکسیرانی در فقه اسلام از نوع «اجاره» است و رعایت مقررات و ضوابط شرعی اجاره برای تاکسیران و مسافر لازم و واجب می شود.(۳)

در اجاره دادن تاکسی ها به چند نکته مهم باید توجه کرد:

الف) اجاره تاکسی برای کار مباح باشد؛ اجاره دادن ماشین برای حمل شراب و مواد مخدر و همکاری در این کار، حرام و باطل است.(۴)

ب) وقتی اتومبیلی اجاره داده می شود، باید معلوم باشد برای مسافرکشی یا حمل بار یا منظور دیگری است.(۵)

ج) مدت اجاره معلوم باشد؛ مثلاً در مواردی مقدار کار باید مشخص گردد. (۶)

د) اجاره دادن ماشین به ظالم مجاز نیست.

۱- سؤال تلفنی (۷۷۴۶۶۶۶-۰۲۵۳) از دفتر آیت الله خامنه ای.

۲- مهدی رفیعی، احکام و آداب تاکسیرانی، ص۵۶.

۳- امام خمینی، تحریر الوسیله، کتاب اجاره، مسئله ۱ و ۹.

۴- آیت الله خامنه ای، رساله آموزشی، معاملات، اجاره، برگرفته از پایگاه اطلاع رسانی KHAMENEI.IR.

۵- همان.

۶- همان.

در زمان امام کاظم(علیه السّلام)، یکی از شیعیان به نام صفوان، یک بنگاه کرایه وسایل حمل و نقل داشت که وسایل حمل و نقل در آن زمان بیشتر شُتر بود و این بنگاه تا آن جا گسترده بود که گاهی دستگاه خلافت، وسایل او را برای حمل و نقل بارها کرایه می کرد. روزی هارون برای سفری به مکّه، لوازم حمل و نقل او را خواست و قرار دادی با او بست. روزی صفوان خدمت امام(ع) رسید و اعلام کرد که من چنین کاری کرده ام. حضرت فرمود: چرا شترهایت را به این مرد ستمگر کرایه دادی؟ گفت: چون سفر، سفر حج و سفر طاعت بود، کرایه دادم؛ والّا کرایه نمی دادم. حضرت فرمود: تمام پول هایت را گرفته ای یا پس کرایه هایت مانده است؟ گفت: آری مانده است. حضرت فرمود: آیا ته دلت علاقه مند است که لااقل هارون این قدر در دنیا زنده بماند که برگردد و مابقی کرایه تو را بدهد؟ صفوان گفت: بله. فرمود: تو همین مقدار به بقای ظالم راضی هستی،

ص: ۶۹

و همین گناه است. صفوان به خود آمد و تمام شترها را فروخت. فروش شترهای صفوان را به هارون خبر دادند. هارون او را احضار کرد و از صفوان، جریان را پرسید. صفوان گفت: من پیر شده ام و دیگر این کار از من ساخته نیست. هارون گفت: راستش را بگو، چرا شترهایت را فروختی؟ صفوان گفت: راستش همین است. هارون گفت: نه، من می دانم قضیه چیست. موسی بن جعفر(علیه السلام) خبردار شده که تو شترها را به من کرایه داده ای و به تو گفته است که این کار خلاف شرع است! به خدا قسم اگر نبود سوابق زیادی که ما از سالیان دراز با خاندان تو داریم دستور می دادم همین جا اعدامت کنند!(۱)

این حکایت که در حقیقت سیره معصومان است، نشان می دهد کرایه دهنده وسیله نقلیه نباید وسیله خود را در راه گناه کرایه دهد و یا آن را به کسی اجاره دهد که وجود آن شخص کلیت قضیه به ضرر جوامع اسلامی است؛ هر چند آن شخص وسیله را برای کاری ظاهراً نیکو کرایه کرده باشد.

۱- مرتضی مطهری، مجموعه آثار شهید مطهری، ج۱۸، ص۱۰۷) (با تصرف).

مسئله:

۱-اگر معتادی یک ماشین برای خریدو فروش مواد مصرفی خودش کرایه کند، آیا پول کرایه برای راننده اشکال دارد؟

جواب: اشکال دارد.(۱)

۲. من آژانس دارم و بعد سرویس گروه ارکسترم؛ آیا پولی که در قبال کرایه ماشین به من می دهند، حلال است یا حرام؟

جواب: در صورتی که احتمال می دهید آن ها درآمد حلالی هم دارند و شما نمی دانید از کدام درآمد به شما کرایه می دهند، برای شما مانعی ندارد.(۲)

۴. احکام نماز و روزه راننده تاکسی تلفنی

نماز یکی از ارکان اسلام است که از منظر قرآن و روایات از اهمیت والایی برخورداراست؛ اهمیتی که قبولی سایراعمال، منوط به قبولی آن می باشد. در قرآن کریم درآیات مختلف به اهمیت این رکن عبادی اشاره شده است؛ ازجمله درسوره بقره می خوانیم: (حافِظُوا عَلَى الصَّلَواتِ وَ الصَّلاةِ الْوُسْطى وَ قُومُوا

۱- آیت الله مکارم شیرازی، پایگاه رسمی اطلاع رسانی دفتر آیت الله مکارم به نشانی www. makarem.ir.

۲- همان.

لِلَّهِ قانِتینَ)؛ نمازها و نماز میانین را پاس دارید و مطیعانه برای خدا قیام کنید.»(۱)

یا درباره اهمیت نمازبه عنوان عامل دورکننـده ازگناه می فرمایـد: «هر چه را از این کتاب بر تو وحی شـده است، تلاوت کن و نمـاز بگزار؛ که نماز آدمی را از فحشا و منکر باز می دارد و ذکر خـدا بزرگ تر است و خـدا به کارهایی که می کنیـد، آگاه است».(۲)

حضـرت لقمان خطاب به فرزنـدش می گوید: « ای پسـرک من! نماز بگزار، و امر به معروف و نهی از منکر کن و بر هر چه بر تو رسد صبر کن که این از کارهایی است که نباید سهلش انگاشت».(۳)

پیامبر اکرم(صـلی الله علیه و آله) فرمودند: « بنده ای نیست که به وقت های نماز و جاهای خورشـید اهمیت بدهد، مگر این که من سه چیز را برای او ضمانت می کنم: برطرف شدن گرفتاری ها و ناراحتی ها، آسایش و خوشی به هنگام مردن و نجات

۱- بقره: ۲۳۸.
۲- عنکبوت: ۴۵: (اتْلُ ما أُوحِیَ إِلَیْکَ مِنَ الْکِتابِ وَ أَقِمِ الصَّلاهَ إِنَّ الصَّلاهَ تَنْهی عَنِ الْفَحْشاءِ وَ الْمُنْکَرِ وَ لَذِکْرُ اللَّهِ أَکْبَرُ وَ اللَّهُ یَعْلَمُ ما تَصْنَعُون).
۳- (یا بُنَیَّ أَقِمِ الصَّلاهَ وَ أْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَ انْهَ عَنِ الْمُنْکَرِ وَ اصْبِرْ عَلی ما أَصابَکَ إِنَّ ذلِکَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُور) (لقمان: ۱۷).

از آتش».(۱)

از شایسته ترین خصوصیات اخلاقی راننده تاکسی تلفنی، خواندن نماز و روزه گرفتن راننده تاکسی درون شهری هنگام مسافرت بیرون شهراست. البته اگر به طور غیر مستمر به مسافرت می رود، نمازش شکسته و روزه اش باطل می شود و اگر به طور مستمر(کثیر السفر(۲)) به عنوان رانندگی به مسافرت می رود، نمازش کامل و روزه اش صحیح است.(۳)

۱- شیخ عباس قمی، سفینه البحار و مدینه الحکم و الآثار، ج ۲، ص ۴۲.

۲- به نظر مقام معظم رهبری، کثیر السفر کسی است که فاصله بین محل کار و محل سکونت او بیش از مسافت شرعی (۵/۲۲ کیلومتر رفت و ۵/۲۲ کیلومتر برگشت یا ۴۵ کیلومتر رفتن تنها) باشد و حداقل یک بار در کمتر از ده روز برای شغل خود بین این دو محل رفت آمد می کند. با این حال، نمازش تمام و روزه اش صحیح است و فرقی نمی کند که محل کار همیشه در یک شهر باشد یا در شهر های متفاوت؛ اما اگر به شهر دیگر برای کار دیگری غیر شغل خود مسافرت کند نمازش شکسته است و باید روزه اش را بعدا قضا کند.(آیت الله خامنه ای، أجوبه الاستفتاءات (بالعربیه)، ج ۱، ص۱۱۴، سوال ۶۶۸) آیت الله مکارم شیرازی و سیستانی قائلند عنوان کثیر السفر بر کسی صدق می کند که حداقل در هفته سه روز یا در ماه ده روز در مسافرت باشد و تصمیم بر ادامه این وضع برای حداقل شش ماه در سال و یا سه ماه در دو سال به بالا داشته باشد (توضیح المسائل مراجع، ج ۱، ص۷۲۶).

۳- سؤال تلفنی (۰۲۵۳-۷۷۴۶۶۶۶) از دفتر آیت الله خامنه ای و سوال پیامکی (۱۰۰۰۰۱۰۰) از دفتر آیت الله مکارم شیرازی.

• مساله

آیت الله خامنه ای: در کلمات فقها(رضوان الله علیهم) مراد از کسی که شغل او مسافرت است، کسی است که قوام کار او به سفر است.(۱)

۵. خمس درآمدها وماشین

اشاره

"خمس" یکی از مسلّمات و واجبات اسلام است که قرآن کریم وجوب آن را به صراحت بیان کرده است(۲)

قرآن ادای خمس را با ایمان به خداوند پیوند زده است.

برای پرداخت خمس که وظیفه قرآنی هر مسلمان بالغ است و موجب زیادی رزق و روزی و پاکی و پاکیزگی

مالی انسان می شود،(۳)باید

به روش ذیل عمل کرد:

ص: ۷۴

۱- آیت الله خامنه ای، استفتائات، سوال ۶۴۱.
۲- (وَ اعْلَمُوا انَّما غَنِمْتُمْ مِنْ شَیْ ءٍ فَانَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَ لِلرَّسُولِ وَ لِذِی الْقُرْبی وَ الیَتامی وَ الْمَساکینِ وَ ابْنِ السَّبیلِ انْ کُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ وَ ما انْزَلْنا عَلی عَبْدِنا یَوْمَ الْفُرْقانِ یَوْمَ الْتَقَی الْجَمْعانِ وَ اللَّهُ عَلی کُلِّ شَی ءٍ قَدیرٌ)؛ بدانید هر غنیمتی که به دست شما می رسد، یک پنجم آن برای خدا و پیامبر و اهل بیت او و یتیمان و مستمندان و واماندگان در راه [از آنها] می باشد، اگر به خدا و آنچه بر بنده خود در روز جدایی حق از باطل، روز درگیری دو گروه [باایمان و بی ایمان]: روز جنگ بدر نازل کردیم، ایمان آورده اید؛ و خداوند بر هر چیزی توانا است» (سوره انفال: ۴۱).
۳- امام رضا (علیه السلام) فرمود:«... فَإِنَّ إِخْرَاجَهُ مِفْتَاحُ رِزْقِکُمْ، و تَمْحِیصُ ذُنُوبِکُمْ، و مَا تُمَهِّدُونَ لِأَنْفُسِکُمْ لِیَوْمِ فَاقَتِکُم...؛ پرداخت خمس کلید روزی شما و مایه از بین رفتن گناهان شما می باشد و چیزی است که برای روز نیازتان [قیامت] ذخیره می کنید » (شیخ کلینی، کافی، ج۲، ص۷۳۸)

راننده تاکسی تلفنی اولین روز اشتغال به تاکسیرانی را آغاز «سال خمسی» خود قرار دهد.(۱)

پس از گذشت یک سال قمری یا شمسی، یعنی در سالروز اشتغال به تاکسیرانی، زمان محاسبه و پرداخت خمس فرا می رسد.

علما و مراجع تقلید در مورد با خمس درآمد و ماشین تاکسیران می گویند:

الف) اگر بدون آن تاکسی زندگی او اداره نمی شود، تاکسی او خمس ندارد؛ ولی اگر درآمد او از سال خمسی اضافه آمد و چیزی پس انداز کرد، خمس دارد.(۲)

ب) برخی از مراجع تقلید قائلند که ماشین سواری به علّت این که وسیله کاری است، خمس به آن تعلّق می گیرد.(۳)

خمس دفتر و ساختمان موسسه تاکسی تلفنی

به عقیده مراجع عظام تقلید، در صورتی که دفتر موسسه تاکسی تلفنی اجاره ای باشد، خمس ندارد و اگر اجاره ای نباشد، بلکه در ملک اعضای تاکسی تلفنی باشد، خمس

۱- . امام خمینی، تحریرالوسیله، کتاب خمس، مسئله ۱۰.

۲- . آیت الله خامنه ای، استفتائات، پایگاه اطلاع رسانی www.leader.ir

۳- . سؤال تلفنی (۰۲۵۳ ۷۷۴۱۴۱۵) از دفتر آیت الله سیستانی و آیت الله مکارم شیرازی، استفتائات، پاسخگویی آنلاین به سوالات شرعی، رهگیری: ۹۴۱۰۲۴۰۰۳۶

تعلق می گیرد.(۱)

۶. احکام نگاه به نامحرم

اشاره

در شغل تاکسی تلفنی که به افراد مختلف سرویس دهی می گردد، مشکل اختلاط و ارتباط با نامحرم اجتناب ناپذیر

است و این مقوله از آسیب های و از پرتگاه های این حرفه می باشد.

نکات قابل توجه

الف) گاهی اوقات راننـده مسـیری طولانی را بایک زن طی می کند که عرفاً در این موارد خلوت با اجنبیه و زن نامحرم تحقق پیـدا می کنـد. در این زمینه راننده باید مواظب باشد تا وسوسه های نفسانی فکر او را منحرف نسازد؛ زیرا پیامبر گرامی اسـلام (صلّی الله علیه و آله) فرمود: «بدانید که هیچ مردی با زن نامحرم خلوت نمی کند، جز آن که سومی آن ها شیطان است».(۲)

ب) هم صـحبت شـدن بـا نـامحرم، اگر در غیر موارد ضـروری باشـد، خطر شوخی به دنبال دارد که مقـدمه گناه می باشـد. در روایات ما بر این مطلب تاکید شده که سخن با

۱- سؤال تلفنی (۷۷۴۱۴۱۵ ۰۲۵۳) از دفتر آیت الله سیستانی و سؤال تلفنی (۷۷۴۶۶۶۶-۰۲۵۳) از دفتر آیت الله خامنه ای.

۲- . پاینده، ابوالقاسم، نهج الفصاحه، ص۲۴۷.

نامحرم فقط در حد ضرورت جایز است.

در باب شوخی نیز فرموده اند: اگر کسی با زن نامحرم شوخی کند، در ازای هر کلمه شوخی هزار سال در جهنّم محبوس خواهد شد.(۱)

از طرفی برخی از افراد سودجو در صدد فریب دادن راننده ها هستند که آنها را برای مطامع جنسی یا موارد دیگر شکار کنند که این نیز از خطراتی است که این قشر را تهدید می کند.

نحوه نصب آیینه ها داخل ماشین چنان چه به نگاه کردن به نامحرم منجر گردد، یکی از دام های کلیدی شیطان است. هر کس دیده اش را رها سازد و به راحتی به هر نامحرمی نگاه کند، به دلیل تبعات آن حسرتش بسیار خواهد بود و کسی که چشم خود را بر هم گذارد و مناظر شهوت انگیز و نامحرم را نگاه نکند، قلب او در راحتی و آسایش خواهد بود. (۲)

امام علی(علیه السلام) در این زمینه می فرماید: « هر کس چشم خود را [از نامحرم] فرو بندد، قلبش راحت می شود».(۳)

۱- شیخ صدوق، ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، ص ۲۸۰.

۲- هادی حبیبی، آسیب شناسی اخلاقی مشاغل.

۳- «مَنْ غَضَّ طَرْفَهُ اَراحَ قَلْبَهُ» (تمیمی آمدی، عبدالواحد بن محمد، غررالحکم و دررالحکم، ص۶۶۳).

مسئله

به زنان نامحرم نمی توان به قصـد ریبه و لـذّت نگریست و منظور از لذّت، نگاه شـهوت آلود و مراد از ریبه، بیم وقوع در حرام است.(۱)

سوال: آیا راننده تاکسی می تواند دختر و پسری را که با هم نامحرم و همچنین با هم دوست هستند، سوار کند؟

حضـرت آیت الله خامنه ای: اگر به گونه ای باشـد که موجب تاییـد یا ترویـج عمل آنها باشد، جایز نیست؛ والا فی نفسه مانعی ندارد.(۲)

حضرت آیت الله نوری همدانی :چنانچه مفسده نداشته باشد، اشکال ندارد.(۳)

حضرت آیت الله مکارم شیرازی: اشکالی ندارد؛ ولی لازم است با زبان خوش توأم با ادب و احترام آنها را ارشاد کرد.

حضرت آیت الله حسین مظاهری: جایز نیست؛ اما اگر مجبور است، در حد ضرورت می تواند آن ها را سوار کند.

برخی از رانندگان می پرسند:

به هنگام گرفتن کرایه به طور ناخواسته و مکرّر، دستم با دست زنان نامحرم برخورد می

۱- آیت الله سیستانی، توضیح المسائل، باب معاملات، مسئله۴۵۳.
۲- سؤال تلفنی (۷۷۴۶۶۶۶-۰۲۵۳) از دفتر آیت الله خامنه ای.
۳- سؤال تلفنی (۳۷۷۴۱۸۵۰-۰۲۵۳) از دفتر آیت الله نوری همدانی.

کند. حکم آن چیست؟

جواب: حرام نیست؛ ولی سعی شود چنین اتفاقی نیفتد.(۱)

۷. عمل به وعده

قران کریم در ضرورت وفای به عهد می فرماید: (وَ أَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كانَ مَسْؤُلا)؛ و به عهد [خود] وفا کنید که از عهد سؤال می شود».(۲)

حضرت امیرالمومنین، علی(علیه السلام) فرمود: «افضل الصدق الوفاء بالعهد؛ برترین راستگویی وفای به عهد و پیمان است».(۳)

بعضی اوقات به رغم اعلام تاکسی تلفنی مبنی بر ارسال ماشین، بعد از مدتی طولانی انتظار خبری از ارسال ماشین نمی شود و این، به معنای خلاف عهد عمل کردن است. و اگر راننده تاکسی تلفنی به دلیل تاخیر شدیدش موجب ضرر و زیان مسافر بشود، ضامن است.(۴)

بی تردید اگربه وعده ها عمل و وفا شود، به نفع خود

۱- آیت الله مکارم شیرازی، احکام اصناف و مشاغل، سوال۳۶.

۲- اسراء: ۳۴.

۳-لیثی واسطی، علی بن محمد، عیون الحکم و المواعظ، ص۱۱۹.

۴- سؤال تلفنی (۷۷۴۶۶۶۶-۰۲۵۳) از دفتر آیت الله خامنه ای.

مؤسسه تاکسی تلفنی خواهد بود؛ زیرا مشتری به آن ها اطمینان بیشتری پیدا خواهد کرد.

۸. عمل به قوانین راهنمایی و رانندگی

مراجع عظام تقلید در پاسخ به این که آیا رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی، شرعا واجب است یا نه، می گویند:

الف) مخالفت با قوانین و مقررات و دستورات دولت اسلامی که به طور مستقیم توسط مجلس شورای اسلامی وضع شده و مورد تأیید شورای نگهبان قرار گرفته اند و یا با استناد به اجازه قانونی نهادهای مربوطه وضع شده اند؛ برای هیچ کس جایز نیست و در صورت تحقق مخالفت توسط فردی در این خصوص، بر دیگران تذکر و راهنمایی و نهی از منکر لازم است (البته با وجود شرایط نهی از منکر).(۱)

ب) از قوانین و مقررات حکومت اسلامی تخلف نکنید و بدیهی است رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی برای حفظ نظم و آسیب نرسیدن به افراد است.(۲)

ج) حضرت آیت الله سیستانی نیز برای رعایت قوانین و مقرراتی که برای حفظ نظم و به مصلحت جامعه است

۱- آیت الله خامنه ای، استفتائات، سوال۱۹۸۷.

۲- .آیت الله مکارم شیرازی، پایگاه رسمی اطلاع رسانی دفتر آیت الله مکارم به نشانی www. makarem.ir.

(مانند قوانین رانندگی) ضروری عنوان کرده اند.(۱)

د) تخلف از قوانین راهنمایی و رانندگی و همچنین سایر قوانین مشروعه جایز نیست.(۲)

۹. موسیقی مطرب

اشاره

برخی از رانندگان در حال رانندگی به موسیقی گوش می کنند. از نظر دین مبین اسلام، گوش دادن به برخی موسیقی ها حلال و مباح و گوش دادن به برخی گناه و حرام است.

ملاک تمییز و تشخیص موسیقی حلال از حرام چیست؟

معیار حرمت موسیقی، طرب انگیزی(رقص آوری) و لهوی بودن آن است؛ به طوری که با مجالس گناه و خوش گذرانی و فساد تناسب دارد.(۳)

هر موسیقی ای که به نظر عرف، موسیقی لهوی و مضل عن سبیل الله که مناسب با مجالس عیش و نوش است، باشد، موسیقی حرام محسوب می شود و فرقی نمی کند که موسیقی کلاسیک باشد یا غیر کلاسیک. تشخیص موضوع

۱- .آیت الله سیستانی، سایت رسمی دفتر آیت الله سیستانی به نشانی www.sistani.org.

۲- آیت الله صافی گلپایگانی، جامع الاحکام، ج۲، ص۱۱۰.

۳- آیت الله فاضل لنکرانی، جامع المسائل، ج ۱، سوالات ۹۸۷، ۹۸۸، ۹۷۴ و ۱۰۰۵.

هم موکول به نظر عرفی مکلّف است و اگر موسیقی این گونه نباشد، به خودی خود اشکال ندارد.(۱)

مقصود فقیهان از واژه "لهو" سازگاری و همنوایی آواز و آهنگ نواخته شده با مجالس فساد و خوش گذرانی است؛ یعنی ممکن است نغمه ای طرب انگیز نباشد؛ ولی از نغمه هایی باشد که فقط در جلسات فاسقان و هواپرستان رایج باشد. این آهنگ را لهوی گویند و اگر دارای هر دو مشخصه (طرب و لهو) باشد، مطرب لهوی گفته می شود.

بنابراین، به عقیده همه فقهای شیعه، گوش کردن به موسیقی مطرب حرام است و اگر مسافری به دلیل پخش موسیقی مطرب از راننده بخواهد که موسیقی مطرب را خاموش کند، شرعا خاموش کردن این موسیقی بر راننده، واجب است.

احکام رانندگی بانوان در تاکسی تلفنی

وجود تاکسی بانوان حرکتی برای تأمین امنیت خاطر بانوان و تلطیف فضای اخلاقی است. قابل ذکر است که تاکسی های تلفنی بانوان، صرفا به ارائه خدمات به بانوان مجاز هستند. از نگاه فقهای شیعه، رانندگی زنان با حفظ

۱- آیت الله خامنه ای،استفتائات، سوال۱۱۲۸.

کامل حجاب و شئونات اسلامی اشکالی ندارد.(۱)

عوامل رشد موسسه تاکسی تلفنی

برخی از عوامل که بر پیشرفت موسسه تاکسی تلفنی مؤثرند، عبارتند از:

۱. مدیریت آژانس می تواند با استفاده از نرم افزارهای مختلف، خدمات الکترونیکی معتنابهی ارائه کند و با مشتری همواره در ارتباط باشد. این نرم افزارها، امکانات فراوانی برای مدیریت ارتباط با مشتری دارد که می توان از این سیستم به شکل مناسبی برای جذب و نگهداری از آن استفاده کرد. یکی از دلایل رکود بازار کسب و کار تاکسی تلفنی ها، بهره گیری از شیوه های سنتی است. اگر از سیستم نرم افزاری جدید بهره مند شوند، سیستم راه های ارتباطی متنوعی را در اختیار آنان قرار می دهد؛ به طوری که هر روز مشتریان آنها بیشتر می شود.

بی تردید هر کس دوست دارد زمانی که به آژانس تاکسی تلفنی زنگ می زند، جواب مؤدبانه بشنود؛ اتومبیل تمیز و شیکی برای او بفرستد؛ با پیامک نام راننده، نوع اتومبیل و شماره اتومبیل را به متقاضی اطلاع بدهد و زمانی که تاکسی

۱- توضیح المسائل مراجع، ج ۲، ص ۹۳۱ و آیت الله مکارم شیرازی، پایگاه رسمی اطلاع رسانی دفتر آیت الله مکارم به نشانی www. makarem.ir.

از مبـدا به سـمت منزل یـا محـل کار متقاضـی حرکت کرد، با یک پیامک به وی اطلاع داده شود و دست آخر هزینه به شـکل فاکتور کامپیوتری در داخل پاکت به او داده شود.

۲. راننده، به مسافردر حمل احیانا چمدان و کالا کمک کند.

۳. اتومبیل دارای شـناسه آژانس باشد. این علائم به مسافران اطمینان خاطر می دهد که راننده مورد نظر دارای صـلاحیت است و زیرنظر سازمان تاکسیرانی فعالیت می کند.

۴. راننده یونیفورم مخصوص بر تن داشته باشد.

۵. رانندگان موسسه تاکسی تلفنی، افرادی آموزش دیده باشند.

۶. داشتن شماره های متعدد برای تماس با تاکسی تلفنی و رساندن آن شماره ها به دست مردم به و سیله تبلیغات.

مشکلات آژانس های تلفنی

۱. برخی از راننـده های تاکسـی تلفنی از پایین بودن نرخ کرایه مصوب گلایه منـد هسـتند و قائلنـد که بایـد نرخ کرایه ها را تا حدودی بالا ببرند، یا برای خرید بنزین به رانندگان تاکسی تلفنی یارانه ای تعلق گیرد.

ص: ۸۴

۲. یکی از مشکلات بزرگی که موسسات تاکسی تلفنی با آن روبه رو هستند، افزایش آژانس های تلفنی غیر مجاز و غیر قانونی است. برای حل این مشکل، باید سازمان های نظارتی مربوط با جدّیت تمام با آژانس های غیر مجاز برخورد کنند.

۳. کمبود جا و کوچکی مکان تاکسی تلفنی، از جمله مشکلاتی است که برخی از راننده های تاکسی تلفنی اظهار می کنند.

ص: ۸۵

فصل چهارم: آیین نامه اجرایی و ضوابط لازم برای صدور پروانه کسب تاکسی تلفنی

۱. کلیات (ماده ۱ تا ۳)

ماده ۱. به منظور ایجاد تمرکز و هماهنگی در امور مربوط به تاکسیرانی و انواع سرویس های تاکسی شهری در شهرها، وزارت کشور بر اساس مواد (۵۴) و (۸۴) قانون شهرداری، مصوب ۱۳۳۴ اقدامات لازم را معمول می کند.

ماده ۲. تاکسی عبارت از وسیله نقلیه ای، اعم از سواری، استیشن یا هر خودروی مناسب دیگر است که دارای مشخصات معین شده در این آیین نامه است و با امتیاز بهره برداری که توسط شهرداری صادر می شود، به صورت یکی از سرویس های تاکسی شهری به جابه جایی مسافر در درون شهرمی پردازد.

ص: ۸۷

تبصره: انواع سرویس های تاکسی شهری که با عناوین، رنگ ها و فرم های گوناگون، نظیر نارنجی وفرودگاه که با وسایل نقلیه سواری، استیشن یا خودروی مناسب دیگر یا آژانس مشغول به کارهستند؛ مشمول این آیین نامه هستند.

ماده۳. تمرکز امور مربوط به تاکسیرانی، همچنین کلیه امور مربوط به حمل ونقل عمومی مسافر دردرون شهر، در حیطه نظارت و مسئولیت شهرداری است.

تبصره: شهرداری می تواند به منظور رعایت مفاد این آیین نامه، برای اشخاص حقوقی واجدشرایط، مجوز حمل ونقل عمومی مسافر درون شهری صادر نماید. اشخاص یادشده بر طبق مفاد این آیین نامه و به نمایندگی از شهرداری به حمل ونقل عمومی مسافر درون شهری اقدام می نمایند.

۲. پروانه اشتغال به حمل ونقل عمومی مسافر درون شهری با تاکسی (پروانه تاکسیرانی)

ماده۴. پروانه اشتغال به حمل ونقل عمومی مسافر درون شهری با تاکسی (پروانه تاکسیرانی) مجوزی است که پس از طی موفقیت آمیز مراحل مختلف مذکور در این آیین نامه، برای مدت معین(حداکثر ۱۲ ساعت در روز)، سرویس مشخص، مسیر و زمان معین توسط شهرداری صادر

می شود. مجوز مذکور فقط برای اشتغال فرد با وسیله نقلیه مشخص است، اعم از اینکه وسیله نقلیه متعلق به دارنده مجوز باشد، یا به اشخاص حقیقی یا حقوقی دیگر تعلق داشته باشد.

تبصره: شماره پروانه تاکسیرانی به عنوان کد شناسایی راننده نیز به کار خواهد رفت.

ماده۵. مراحل مختلف صدور پروانه تاکسیرانی به قرار زیر است:

الف) ثبت نام از متقاضی؛

ب) امتحان ورودی مطابق با مفاد دستورالعمل امتحان که به تصویب شهرداری می رسد؛

ج) تحقیق در مورد صلاحیت اخلاقی و اجتماعی متقاضی؛

د) مصاحبه حضوری؛

ه‍-) صدور پروانه تاکسیرانی مطابق مقررات موضوعه توسط شهرداری و در قبال اخذ گواهینامه معتبر رانندگی.

تبصره۱. با توجه به درج نوع و شماره گواهینامه رانندگی در پروانه تاکسیرانی، پروانه مزبور برای رانندگی با تاکسی به منزله کارت شهری موضوع آیین نامه راهنمایی و رانندگی و گواهینامه رانندگی است.

تبصره ۲. تعداد پروانه تاکسیرانی و پروانه بهره برداری از امتیاز سرویس های تاکسی شهری در هرشهر، با رعایت ضوابط مصوب شورای عالی ترافیک، توسط شهرداری تعیین می شود.

تبصره ۳. هزینه خدمات و هزینه صدور پروانه ها و مجوزهای موضوع این آیین نامه و حق امتیازپروانه بهره برداری و حق

امتیاز واگذاری نمایندگی به اشخاص حقوقی، با تصویب شورای شهر یاجانشین قانونی آن و تایید وزارت کشور توسط شهرداری از متقاضیان اخذ خواهد شد.

تبصره ۴. مدت اعتبار پروانه تاکسیرانی (۲) سال است و در صورت دارا بودن شرایط، هربارتمدید آن برای (۲) سال دیگر توسط شهرداری مجاز است.

تبصره ۵. شهرداری موظف است نسخه ای از پروانه تاکسیرانی را برای اطلاع راهنمایی و رانندگی یا هر مرجع ذی صلاح جانشین ارسال کند.

ماده ۶. شرایط لازم برای دریافت پروانه تاکسیرانی به شرح زیر می باشد:

الف) داشتن حداقل (۲۳) سال؛

ب) داشتن حداقل گواهی پایان دوره ابتدایی یا گواهی نهضت سوادآموزی معادل آن برای افرادی که کمتر از (۵۰)

سال دارند و سواد خواندن و نوشتن برای افرادی که دارای بیش از (۵۰) سال هستند؛

ج) داشتن برگ پایان خدمت یا معافیت از خدمت وظیفه عمومی؛

د) دارا بودن گواهینامه معتبر رانندگی اتومبیل که حداقل یک سال از تاریخ دریافت آن گذشته باشد؛

ه‍-) داشتن تاهل؛

و) تابعیت جمهوری اسلامی ایران؛

ز) نداشتن سوءپیشینه؛

ح) عدم اشتهار به فساد اخلاقی؛

ط) ارائه گواهی صحت بدنی و فکری و عدم اعتیاد به مواد مخدر و مشروبات الکلی؛

ی) محروم نبودن از حقوق اجتماعی یا اشتغال به رانندگی از طرف مراجع ذی صلاح؛

ک) التزام به رعایت شئون اسلامی؛

ل) نداشتن شغل دیگر.

تبصره: در صورت فقدان هر یک از شرایط یاد شده، اعتبار پروانه خاتمه می پذیرد.

ماده ۷. متقاضی صدور پروانه تاکسیرانی مکلف به سپردن تعهد رسمی مبنی بر عدم انجام تخلفات موضوع

این آیین نامه و قبول تصمیم های هیات های انضباطی و رعایت دستورالعمل های صادر شده است.

ماده ۸. امور زیر از تخلفات تاکسیرانی محسوب و مرتکبین تابع تصمیم های هیات های انضباطی خواهند بود:

الف) امتناع از حمل مسافر یا حمل مسافر با شرایطی خارج از مقررات؛

ب) عدم رعایت شئون اسلامی و اجتماعی؛

ج) عدم انجام کشیک های محوله و رعایت مقررات آن؛

د) اقدام به تاکسیرانی برای غیر از ساعت، مسیر و سرویسی که در پروانه قید شده است؛

ه) ارتکاب به جرم در هنگام تاکسیرانی یا با استفاده از تاکسی؛

و) عدم رعایت نرخ های مصوب و عدم استفاده از تاکسی متر در صورت نصب و الزام استفاده از آن؛

ز) عدم رعایت مقررات مربوط به حمل مسافر و تکرار تخلفات راهنمایی و رانندگی؛

ح) استفاده از پلاک شناسایی راننده دیگر در هنگام ارائه سرویس؛

ط) نصب و استفاده از وسایل غیرمجاز که مخالف

دستورالعمل های صادر شده باشد، در تاکسی.

۳. پروانه بهره برداری از امتیاز سرویس های تاکسی شهری (ماده ۹ تا ۱۳)

ماده ۹. ارائه انواع سرویس های تاکسی شهری در هر شهر با مدیریت شهرداری صورت می گیرد وارائه هر یک از انواع سرویس های مذکور توسط اشخاص حقیقی و حقوقی واجد شرایط، مستلزم اخذموافقتنامه اصولی و ارائه پروانه سرویس تاکسی شهری برای هر تاکسی از شهرداری است. پروانه مذکور در این آیین نامه به اختصار (پروانه بهره برداری) نامیده می شود.

تبصره ۱. شماره پروانه بهره برداری، عنوان کد شناسایی وسیله نقلیه (تاکسی) را نیز خواهد داشت.

تبصره ۲. اعتبار پروانه بهره برداری (۲) سال است و در صورت عدم تغییر شرایط مندرج درقرارداد، هر بار برای مدت (۲) سال دیگر قابل تمدید است.

ماده ۱۰. شماره گذاری وسایط نقلیه به عنوان تاکسی، توسط مرجع شماره گذاری با ارائه پروانه بهره برداری معتبر امکان پذیر است.

تبصره: فرم، رنگ، تعداد ارقام و حروف قابل درج در شماره تاکسی توسط شهرداری با هماهنگی سازمان

شهرداری های کشور و نیروی انتظامی تعیین خواهد شد.

ماده ۱۱. پروانه بهره برداری که به اشخاص حقیقی و حقوقی واجد شرایط قابل واگذاری است.

تبصره: برای شخص حقیقی واجد شرایط، فقط یک پروانه بهره برداری صادر می شود.

ماده ۱۲. شرایط اشخاص حقیقی برای دریافت پروانه بهره برداری به شرح زیر می باشد:

۱. داشتن پروانه تاکسیرانی معتبر.

۲ – معرفی یک دستگاه وسیله نقلیه مناسب، مطابق با ضوابط این آیین نامه به عنوان تاکسی.

۳ – انعقاد قرارداد در قالب مفاد ماده (۱۰) قانون مدنی به منظور قبول تعهدات و شرایط زیر؛ همچنین تصمیم های هیات انضباطی موضوع ماده (۱۵) این آیین نامه :

الف) تعهد ارائه فقط یکی از سرویس های تاکسی برابر مفاد قرارداد و روزانه حداقل یک نوبت کاری(۸) ساعته. حداکثر اضافه کار یک فرد که ارائه سرویس را در یک نوبت کاری (۸) ساعته قبول می کند، (۴) ساعت است که میزان آن توسط شهرداری در پروانه تاکسیرانی قید می شود. دارنده پروانه بهره برداری با موافقت شهرداری، اختیار ارائه همان سرویس در نوبت کاری دیگر را منوط به قید موضوع در

قرارداد و معرفی فرد دارای پروانه تاکسیرانی دیگر دارد. در این صورت، مسئولیت های ارائه سرویس در نوبت کاری دیگر نیز کماکان به عهده دارنده پروانه بهره برداری است.

ب) اعلام زمان استفاده از مرخصی سالیانه به مدت یک ماه که ضمن آن ممکن است حداقل یک نوبت کاری ارائه سرویس تعطیل شود. دارنده پروانه بهره برداری فقط در مدت مرخصی سالیانه می تواند به جای خود فرد دارای پروانه تاکسیرانی دیگری را برای ارائه سرویس در نوبت کاری موردتعهد معرفی نماید.

پ) تعهد به انجام نوع سرویس و مسیر و زمان های شروع و خاتمه هر نوبت کاری سرویس درج شده در پروانه تاکسیرانی.

ت) تقبل انجام برنامه های مربوط به کشیک.

ث) تعهد به انجام مرتب نظافت بیرون و داخل تاکسی و رعایت شئون اسلامی و اجتماعی و عدم نصب لوازم و اشیای غیرمجاز در تاکسی برابر دستورالعمل های ارائه شده.

ج) تعهد به تهیه و استفاده از لباس فرم نظیف توسط راننده، هنگام ارائه سرویس و نصب پلاک کدشناسایی راننده بر روی شیشه عقب خودرو برای رویت از خارج؛

همچنین نصب کد شناسایی راننده و وسیله نقلیه (تاکسی) در داخل اتومبیل در محل قابت رویت مسافر برابر دستورالعمل های شهرداری.

چ) تعهد به عدم سپردن تاکسی برای ارائه سرویس به افراد فاقد پروانه تاکسیرانی معتبر و نیزبهره برداری از تاکسی در زمانی که پروانه بهره برداری توسط مراجع ذیربط طبق مقررات اخذ یا به طور موقت تا صدور پروانه بهره برداری جدید باطل شده است.

ح) تعهد به اعلام علت عدم ارائه سرویس ظرف (۴۸) ساعت از تاریخ توقف تاکسی به شهرداری.

خ) تعهد به رعایت نرخ های مصوب و نیز نصب و استفاده از تاکسی متر طبق دستورالعمل های صادرشده.

د) تعهد به عدم امتناع از حمل مسافر؛ همچنین عدم اقدام به حمل مسافر با اعمال شرایط شخصی وخارج از مقررات.

ذ) تعهد به استفاده از تابلو (خارج از سرویس) در مواردی که بنا به دلایل نقص فنی اتومبیل یا پایان نوبت کاری یا بنا به اضطرار قابل توجیه، پذیرش مسافر ممکن نباشد.

ر) تعهد به توجه کامل به اخطارها و تذکرهای بازرسان شهرداری در امور تاکسیرانی.

ص: ۹۶

ماده ۱۳. اشخاص حقوقی با احراز شرایط زیر و دریافت پروانه بهره برداری می توانند به نمایندگی از شهرداری اقدام به حمل ونقل عمومی مسافر در شهر بنمایند:

۱. تاسیس شرکت با موضوع حمل ونقل عمومی مسافر درون شهری توسط انواع اتومبیل های سواری، استیشن یا خودرو مناسب مدل بالا که حداکثر (۵) مدل پایین تر از مدل همان سال باشد؛ برای انجام سرویس هایی که در موافقت نامه اصولی به اطلاع متقاضی می رسد.

تبصره ۱. شرکت های تعاونی ایجاد شده توسط اشخاص حقیقی که تا تاریخ تصویب این آیین نامه دارای تاکسی بوده و در اجرای این آیین نامه پروانه بهره برداری دریافت کرده باشند؛ مشروط به استفاده از پروانه بهره برداری تاکسی خود در شرکت، در اولویت هستند.

تبصره ۲. شرکت های تعاونی تاکسیرانی در امور غیر حمل ونقل، اعم از خدمات رفاهی و پشتیبانی اعضا، تابع قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران خواهند بود.

۲. حداقل و حداکثر تعداد وسیله نقلیه با توجه به نوع وسیله نقلیه، اعم از ملکی یا قراردادی که شرکت می تواند به کارگیرد، برابر ضوابطی است که از طرف شهرداری با

هماهنگی شورای عالی ترافیک تعیین می شود.

تبصره ۱. چنانچه خودروی مناسب دیگری معرفی شود، حداقل تعداد توسط شهرداری اعلام خواهد شد. حداکثر تعداد آن اتومبیل های ملکی و قراردادی هر شرکت نباید از هفت برابر تعداد اتومبیل های شرکتی که کمترین تعداد وسیله نقلیه را دارد، بیشتر باشد.

تبصره ۲. شرکتهایی که با توجه به شرایط موضوع این ماده تاسیس و مشغول به کار می شوند، می توانند در حدود معین شده در بند (۲) این ماده از اتومبیل های واجد شرایط

اشخاص حقیقی وحقوقی با تنظیم قرارداد در جهت ارائه سرویس هایی که در قرارداد مشخص می شود، استفاده نمایند. دراین صورت، شرکت نسخه دوم قرارداد را به شهرداری ارائه و پس از اخذ پروانه بهره برداری به نام شرکت، اتومبیل را تحت نظارت خود مورد استفاده قرار می دهد. چنانچه هر شخص حقیقی دارای پروانه بهره برداری معتبر، مایل باشد تاکسی متعلق به وی توسط یکی از این شرکت ها مورد استفاده قرار گیرد؛ باید ضمن انعقاد قرارداد با شرکت موردنظر، پروانه بهره برداری خود را به شرکت تسلیم کند. شرکت، پروانه بهره برداری وسیله نقلیه مذکور را به همراه نسخه دوم قرارداد به شهرداری ارائه وپروانه بهره برداری نام

شرکت دریافت می کند. پروانه بهره برداری شخصی که به این ترتیب در اختیارشهرداری قرار می گیرد، پس از خاتمه قرارداد و در صورتی که مالک اتومبیل همچنان واجد شرایط باشد، از طرف شهرداری به وی اعاده خواهد شد. حداقل زمان قراردادها طبق ضوابطی خواهد بود که توسط شهرداری هر شهر تعیین می شود.

۳. معرفی دفتر و توقفگاه مناسب با حداقل یک شماره تلفن.

۴. انعقاد قرارداد در قالب مفاد ماده (۱۰) قانون مدنی برای ارائه سرویس های محوله به نمایندگی ازطرف شهرداری با قبول کلیه تعهدات و شرایط ذیل و تصمیم های هیات های انضباطی:

الف) تعهد به ارائه سرویس تاکسی برابر مشخصات قرارداد حداقل یک نوبت کاری (۸) ساعته برای هر اتومبیل شرکت، توسط افراد دارای پروانه تاکسیرانی.

ب) تعهد به اینکه در هیچ زمان سرویس ارائه شده توسط اتومبیل های شرکت کمتر از چهارپنجم تعداد اتومبیل های معرفی شده نباشد. در غیر این صورت، باید ظرف حداکثر (۲۴) ساعت شهرداری را مطلع کند.

پ) تعهد به تقبل انجام برنامه های کشیک و

مقررات مربوط.

ت) تعهد به انجام نظافت درون و بیرون تاکسی و رعایت شئون اسلامی و اجتماعی برابردستورالعمل های صادر شده.

ث) تعهد به تهیه و استفاده از لباس هم شکل توسط رانندگان شرکت هنگام ارائه سرویس؛ همچنین نصب کد شناسایی راننده و وسیله نقلیه (تاکسی) در داخل اتومبیل در محل قابل رویت مسافر وشیشه عقب اتومبیل، به نحوی که از بیرون قابل رویت باشد.

ج) تعهد به تجهیز شرکت به سیستم ارتباطی با ارائه اشتراک در سیستم ارتباطی شرکت های مشابه درصورت اعلام شهرداری مبنی بر استفاده از سیستم ارتباطی، با رعایت قوانین و مقررات مربوط.

چ) تعهد مبنی بر عدم واگذاری سهام شرکت تحت هر عنوان به اشخاص دیگر، مگر با اطلاع شهرداری.

ح) تعهد به استفاده از تابلو (خارج از سرویس) در تاکسی های شرکت در مواردی که بنا به دلایل فنی یا اضطراری قابل توجیه یا اتمام نوبت کاری پذیرش مسافر ممکن نباشد.

خ) تعهد به رعایت نرخ های مصوب و نصب و استفاده

ص: ۱۰۰

از تاکسی متر برابر دستورالعمل های صادرشده.

د) تعهد به عدم امتناع از حمل مسافر؛ همچنین عدم اقدام به حمل مسافر با شرایط شخصی و خارج از مقررات.

ذ) تعهد به توجه کامل به اخطارها و تذکرهای بازرسین شهرداری.

ر) تعهد به عدم استفاده از وسایط نقلیه ای که پروانه بهره برداری آن به نام شرکت نیست.

۴. نحوه نقل و انتقال حقوق پروانه بهره برداری (ماده ۱۴ تا ۱۹)

ماده ۱۴. انتقال حقوق متعارف اشخاص ناشی از داشتن پروانه بهره برداری معتبر فقط به اشخاصی که برابر مفاد این آیین نامه واجد شرایط واگذاری پروانه بهره برداری باشند و با طی مراحل زیر ازطریق شهرداری صورت می گیرد:

۱. متقاضی انتقال، مشخصات کامل پروانه بهره برداری و مشخصات انتقال گیرنده را طی فرمی تسلیم دفتر مخصوص انتقالات پروانه بهره برداری تاکسی مستقر در شهرداری می نماید.

۲. شهرداری بلافاصله و در صورت معتبر بودن پروانه بهره برداری، همچنین واجد شرایط بودن انتقال گیرنده فرم موافقت نامه اصولی انتقال را به متقاضی تسلیم می کند.

۳. انتقال حقوق پروانه بهره برداری صرفا به طور رسمی و با ثبت در دفاتر اسناد رسمی معرفی شده از طرف شهرداری ممکن است. دفاتر اسناد رسمی مذکور مکلفند بر اساس مشخصات موافقت نامه اصولی معتبر صادره از سوی شهرداری، نسبت به ثبت اسناد معامله اقدام و پروانه بهره برداری موردمعامله را به مهر باطل شد که از سوی شهرداری در اختیار آنها گذارده می شود؛ ممهور کنند.

تبصره: وسیله نقلیه (تاکسی) در طول مدتی که پروانه بهره برداری مربوط به آن باطل یا مضبوط است؛ حق تردد ندارد و متخلف تحت پیگرد قرار می گیرد.

۴. شخصی که حقوق پروانه بهره برداری به او منتقل شده است، پروانه بهره برداری باطل شده وتصویری از سند انتقال را به شهرداری تسلیم می کند. شهرداری موظف است پروانه بهره برداری جدید به نام متقاضی صادر و آن را ظرف (۲۴) ساعت به وی تسلیم کند.

تبصره ۱. چنانچه حقوق متعارف ناشی از پروانه بهره برداری معتبر، به صورت قهری، اعم از ارث یادر اثر اجرای احکام مراجع قضایی به اشخاص منتقل شود، پروانه بهره برداری از تاریخ انتقال رسمی حقوق مذکور از درجه اعتبار ساقط و باطل می شود. اشخاص صاحب حق

مکلفنـد حـداکثر ظرف سه مـاه بـا رعـایت مفـاد این مـاده و بنـدهای آن و بـا ارائه گواهی انحصار وراثت و حکم قطعی مرجع قضایی نسبت به درخواست صدور پروانه بهره برداری جدید به نام اشخاص واجد شرایط اقدام نمایند. درغیر این صورت، پس از انقضای مهلت یاد شده، شـهرداری می تواند بهای عادله روز متعلق به حقوق ناشی از داشتن پروانه بهره برداری را که توسط کارشـناس رسـمی دادگستری تعیین می شـود؛ به اشـخاص صـاحب حق پرداخت و در صورت عـدم مراجعه بـا سـپردن بهـای مذکور به صـندوق ثبت، حقوق ناشـی از داشتن پروانه بهره برداری را به خود منتقل کند. چنانچه صاحبان حقوق مذکور مایل باشـند که شـهرداری این حقوق را ابتیـاع کنـد، شـهرداری موظف است که بهـای حقوق مـذکور را طبق قیمت عـادله روز و با تقویم کارشناس رسمی دادگستری بپردازد. هزینه کارشناسی به تساوی توسط شهرداری و فروشنده پرداخت می شود.

تبصره ۲. در صورتی که به اسـتناد حکم انحصار وراثت یا حکم قطعی مراجع قضایی، حقوق ناشی از پروانه بهره برداری معتبر به یـک یـا عـده ای محجور (صـغار، اشـخاص غیر رشـید، مجانین) تعلق یابـد؛ به درخواست ولی یا قیم اشـخاص محجور و نیز رضایت سایر صاحبان احتمالی

حقوق و درخصوص ورثه سایر وراث در صورتی که تاکسی به تشخیص هیات انضباطی وسیله امرار معاش اشخاص محجور باشد، تا هنگام رفع محجوریت از تمامی آنها، شهرداری با استفاده از حقوق پروانه بهره برداری توسط ولی یا قیم به نفع اشخاص محجور، از طریق معرفی اشخاص دارای پروانه تاکسیرانی برای هر نوبت کاری موافقت می کند.

ماده ۱۵. در هر شهر، توسط شهرداری به تعداد مورد نیاز هیات های سه نفره انضباطی به منظوررسیدگی به تخلفات تاکسیرانان و تاکسی داران و نیز وظایفی که در این آیین نامه ذکر شده است؛ مرکب از نماینده تاکسی داران دارای پروانه بهره برداری یا نماینده اشخاص حقوقی که به نمایندگی شهرداری اقدام به حمل و نقل عمومی مسافر می نمایند، یا تاکسیرانان دارای پروانه تاکسیرانی(حسب مورد مطرح شده در هیات) و نماینده شهرداری و نماینده شورای اسلامی شهر یا جانشین قانونی آن تشکیل خواهد شد. تصمیمات هیات قطعی و لازم الاجراست.

تبصره ۱. جلسات هیات مذکور به ریاست نماینده شورای اسلامی شهر یا جانشین قانونی وی و بنا به دعوت شهرداری، حداقل هر ماه یک بار، در محل تعیین شده توسط شهرداری و با حضور کلیه اعضا تشکیل و

تصـمیم های هیات با اکثریت دو رای وقتی معتبر است که نماینـده شـهرداری یکی ازآن دو نفر باشد. رای اقلیت نیز به صورت مستند و مستدل درج می شود.

تبصره ۲. هیات پس از وصول پرونده تخلفات از شهرداری، به ذینفع اعلام می نماید که ظرف ده روز، توضیحات خود را کتبا برای هیـات ارسـال کنـد. پس از انقضای مـدت مـذکور، هیات مکلف است ظرف یک ماه بر حسب مورد و بر اساس مقررات تصمیم مقتضی اتخاذ نماید.

تبصره ۳. در صورتی که تخلف راننـده و دارنده تاکسـی از جرایم مندرج در سایر قوانین مملکتی، ازجمله قوانین جزایی باشد، علاوه بر اعمـال تصـمیم هـای هیـات انضـباطی، مراتب جهت اعمـال مقررات کیفری منـاسب به مراجع ذی صـلاح قضایی نیز منعکس می شود.

تبصره ۴. افرادی که پروانه تاکسـیرانی آن هـا به صورت دایم باطـل می شود، حق ثبت نـام مجـدد برای دریـافت پروانه جـدید نخواهند داشت.

ماده ۱۶. شـهرداری می تواند در تشـکیل شـرکت های تعاونی مصـرف، مسـکن، خدمات فرهنگی، ورزشی و رفاهی، خدمات پزشکی و درمانی، خدمات تعمیرگاهی

ص: ۱۰۵

و تامین لوازم یدکی، حمایت اقتصادی و صندوق قرض الحسنه برای تاکسیرانان و تاکسیداران اهتمام ورزیده و در حد امکان درزمینه تحقق نیازهای فوق مشارکت نماید.

ماده ۱۷. شهرداری برای تنظیم و اداره امور تاکسیرانی در شهر، می تواند در احداث ایستگاه تاکسی، ترمینال های درون شهری، مرکز معاملات تاکسی و ایجاد جایگاههای توزیع موقت و ایجاد تسهیلات برای راه اندازی سیستم های ارتباطی، از جمله بی سیم، اقدامات لازم را معمول نماید.

تبصره: استفاده از دستگاه های بی سیم منوط به کسب مجوزهای قانونی لازم از دستگاه های ذیربط است.

ماده ۱۸. کلیه ضوابط، آیین نامه ها و دستورالعملهای مغایر با مفاد این آیین نامه از تاریخ تصویب، ملغی می شود.

ماده ۱۹. در اجرای مـاده (۶۲) قـانون شـهرداری، وزارت کشور می توانـد در ارتبـاط بـا مسئولیت های شـهرداری ها در امور تاکسیرانی هماهنگی های لازم را ایجاد نماید.(۱)

۱- آیین نـامه اجرایی قـانون الحـاق یـک تبصـره به مـاده واحـده قـانون راجـع به تمرکز امور مربوط به تاکسیرانی شـهر تهران زیرنظرشـهرداری تهران، مصـوّب ۲۸/۳/۱۳۵۹ شـورای انقلاب جمهـوری اسلامی ایران. (برگرفتـه از پایگـاه اطلاع رسـانی دادگستری تهران به نشانی: www.dadgostary-tehran.ir).

فصل پنجم: منشور اخلاقی سازمان تاکسیرانی

اشاره

ماده۱. در راستای بهبود وضعیت حمل و نقل درون شهری به وسیله تاکسی و جلب رضایت شهروندان جهت استفاده از وسایط نقلیه عمومی منشور اخلاقی سازمان تاکسیرانی در ۳۰ ماده تنظیم و در مورخه................ به تصویب هیأت مدیره و شورای سازمان تاکسیرانی رسید.

ماده۲. بی تردید بهبود وضعیت حمل و نقل درون شهری و رضایت خاطر شهروندان از امر مذکور می تواند قسمت قابل توجهی از امنیت روانی خانوادگی واجتماعی شهردرچه را تأمین نماید؛ زیرا که استفاده از تاکسی به عنوان یک وسیله نقلیه ایمن، سریع و نسبتاً ارزان در برنامه کاری اکثریت شهروندان قراردارد. لذا دراین منشور سعی می گردد تا حقوق مسافر و

تکالیف راننده رعایت و در مقابل آن وظایف مسافردر قبال راننده تاکسی و دیگر مسافرین لحاظ گردد.

۱. حقوق مسافر و تکالیف راننده

ماده۳. راننده تاکسی موظف است به عنوان مسئول مستقیم حمل نقل مسافر درون شهری نسبت به حسن معاشرت با مسافرین اهتمام ورزد.

ماده۴. ملّیت، تابعیت و شخصیت سیاسی یا مالی یا اجتماعی مسافر نباید باعث تبعیض در نوع خدمات رسانی یا برخورد راننده تاکسی با مسافرین باشد.

تبصره۱. در راستای اعتلای فرهنگ غنی اسلامی و احترام به مقام شامخ روحانیت، احترام و خدمات رسانی به این قشر باید به صورت حداکثری از طرف راننده و همچنین مسافر انجام پذیرد. لذا این تبصره به بخش تکالیف مسافر و حقوق راننده که در مباحث زیر ذکر خواهد شد، تعمیم داده می شود.

تبصره۲. راننده و مسافر مکلفند نسبت به احترام به روحانیون ادیان دیگر به رسمیت شناخته شده توسط قانون اساسی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران اهتمام ورزند.

ماده۵. راننده موظف است وضعیت ظاهری و داخلی خودرو خویش را منظم و پاکیزه نگه دارد.

ص: ۱۰۸

ماده ۶. استفاده از آرم و علائم، تصاویر و نوشته هایی که به هر نحوی مغایر با فرهنگ و ارزش های نظام اسلامی است و بویی از بیگانه پرستی داشته باشد یا از ابزارهای تهاجم فرهنگی است در داخل و خارج تاکسی ممنوع می باشد. نصب، تبلیغ و نوع موضوع برای نصب بر روی تاکسی باید با موافقت سازمان باشد.

ماده ۷. نصب کد شناسایی همراه با عکس، نام و نام خانوادگی راننده و کمکی آنها الزامی بوده و تاکسیدار

موظف است در راستای مقابله با تهاجم فرهنگی نسبت به نصب شعار هفته در کنار کد شناسایی اقدام نماید.

تبصره: شعار هفته می بایست متناسب با آرمان ها و ارزش های جمهوری اسلامی از احادیث ائمه اطهار، بیانات بنیان گذار انقلاب اسلامی، مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، جملات پند آموز از عالمان دین مبین اسلام و بزرگان ادب فارسی انتخاب و به تاکسیدار ارائه شود.

ماده ۸. تاکسیدار موظف است آراستگی، محجوبیت خویش را به صورت تام رعایت و نسبت به رعایت ضوابط اسلامی، عفت عمومی، اخلاق و آداب متعارف اهتمام ورزد. و با لباس فرم مصوب سازمان تاکسیرانی در محل کار خود حاضر شود.

ماده ۹. تاکسیدار به هیچ عنوان نباید در تاکسی به استعمال دخانیات بپردازد.

ماده ۱۰. تاکسیدار از پخش هر گونه نوار کاست سی دی پرهیز نموده و برای افزایش آگاهی مردم نسبت به مسایل روز باید از رادیو ملی (صدای جمهوری اسلامی ایران) استفاده نماید.

تبصره : استفاده از امواج رادیو بیگانه و محارب با نظام مقدس جمهوری اسلامی تخلف محسوب و مانند تخلفات دیگر قابل طرح در کمیته انضباطی می باشد.

ماده ۱۱. تاکسیدار نسبت به وسایل جا مانده مسافرین در خودرو خویش در حکم امین است و تعدی و تفریط در نگهداری آن مشمول قوانین قضایی می باشد.

ماده ۱۲. تاکسیدار موظف است با توجه به رعایت ضوابط مربوط و تعهدات خود نسبت به خدمات رسانی مطلوب به مردم اقدام نماید. لذا عدم حمل مسافر به دلیل کورس(۱)

پایین، کهولت سن، معلولیت یا هر دلیل دیگر تخلف محسوب می شود.

تبصره : تاکسیدار به عنوان مسوول مستقیم حمل و نقل می تواند جهت رعایت حقوق مسافرین و خود از سوار کردن

۱- مسافت

افراد مست یا معتاد با ظاهر کاملاً دگرگون لاابالی، ولگرد و متکدی خودداری نماید.

۲. تکالیف تاکسیدار در قبال شهروندان غیر مسافر

ماده ۱۳. خدمات رسانی به معلولین، نابینایان، ناشنوایان و جانبازان هشت سال دفاع مقدس باید در دستور کار تاکسیدار قرار گیرد در ضمن مسافرین نیز با درک این موضوع باید تاکسیداران را در این خصوص یاری نمایند.

ماده ۱۴. راننده تاکسی به عنوان نماد حمل نقل درون شهری و سفیر ترافیکی سازمان تاکسیرانی موظف است تمامی قوانین، اصول و ضوابط راهنمایی و رانندگی را رعایت نماید.

ماده ۱۵. راننده تاکسی موظف است در صورت بروز هرگونه حادثه، تمامی تلاش خود را در جهت مهار و جلوگیری از آن به کار گیرد. لذا نصب کپسول آتش نشانی و جعبه کمک های اولیه از الزامات صدور دفترچه صلاحیت است و نظارت بر این امر با سازمان مدیریت و نظارت بر تاکسیرانی است.

ماده ۱۶. راننده تاکسی باید جهت کاهش آلودگی صوتی از بوق زدن اضافی و خارج از حد متعارف خودداری نماید.

ص: ۱۱۱

۳. تکالیف رانندگان تاکسی در قبال یکدیگر

ماده ۱۷. رانندگان تاکسی و خانواده های آنان به عنوان مجموعه حمل و نقل مسافر درون شهری موظفند نسبت به حسن معاشرت و حمایت و مساعدت در برابر یکدیگر اهتمام نمایند.

۴. حقوق راننده و تکلیف مسافر

ماده ۱۸. هر مسافر می تواند (۱۲) کیلوگرم بار به همراه داشته باشد و راننده مکلف است در این خصوص همکاری لازم را جهت جابه جایی بار مذکور با مسافر داشته باشد. در صورت اضافه بار مبلغ با توافق مسافر و راننده با توجه به مسافت طی شده انجام گیرد.

ماده ۱۹. مسافرین موظفند نسبت به حفظ و نگهداری تاکسی به عنوان یک وسیطه نقلیه عمومی کوشا بوده و نظافت فردی و اجتماعی را در محوطه تاکسیرانی رعایت نمایند. لذا از استعمال دخانیات، خوردن و آشامیدن مواد خوراکی باید اجتناب نمایند.

ماده ۲۰. تمامی مسافرین می بایست به منظور حفظ آسایش مسافرین دیگر و جلوگیری از انحراف تمرکز راننده؛ حتی المقدور از استفاده تلفن همراه خودداری نموده و در صورت دریافت تماس نسبت به کوتاه کردن مدت مکالمه

اقدام نمایند.

ماده ۲۱. مسافرین باید جهت جلوگیری از کاهش استهلاک تاکسی از سوار نمودن کودکان بالای ۵ سال در آغوش خویش خودداری نمایند. بدیهی است این امرباعث شخصیت بخشیدن به فرزندان و ورود سریع تر آنان به جامعه خواهند شد.

تبصره: مسافرین جهت آموزش فرزندان خود می توانند پرداخت مبلغ کرایه تاکسی و دریافت مابقی آن را به کودکان بالای ۵ سال خود سپرده و تاکسیدار نیز موظف است درکمال متانت، حوصله و ادب نسبت به امر آموزش مساعدت نماید.

ماده ۲۲. هر مسافر موظف است متعارفاً، یعنی با توجه به مسافت، کورس و مبلغ کرایه پول کرایه را به صورت خرد به راننده ارائه دهد. مبلغ پول ارائه شده حداکثر نباید بیشتر از چهار برابر کرایه مسافر باشد. بدیهی است در صورت نبود پول خرد راننده باید با کمال حوصله در برخورد با مسافر حق قانونی خود را دریافت نماید.

ماده ۲۳. هر مسافر موظف است از هر گونه حرکت یا عمل یا گفتاری که باعث سلب آسایش تاکسی دار و همسفران می گردد، پرهیز نماید.

۵. تکالیف کارمندان سازمان تاکسیرانی در برابر مردم و تاکسی داران

ماده ۲۴. سازمـان مـدیریت و نظارت بر تاکسـیرانی در چه سازمانی مردمی است که همین امر موجب می گردد تا طرح تکریم ارباب رجوع که از بیانات گهر بار مقام معظم رهبری (مـدظله العالی) می باشد، در این سازمان نسـبت به ادارات و ارگان های انقلابی دیگر بیشتر مورد توجه شورای سازمان تاکسـیرانی، هیأت مـدیره سازمان کمیته انضـباطی، مـدیر عامل و سایرکارمندان سازمان قرار دارد.

ماده ۲۵. کارمندان تاکسیرانی موظفند محجوبیت و آراستگی خود را در محیط سازمان و خارج از آن رعایت نمایند.

ماده۲۶. کارمنـدان تاکسـیرانی موظفنـد شـئونات اسـلامی، اخلاـق، عفت عمـومی و هم چنین محجـوبیت و آراسـتگی خـود را رعایت نموده و در جهت اشاعه فرهنگ اسلامی در خارج و داخل سازمان کوشا باشند.

ماده ۲۷. کارمندان تاکسیرانی موظفند در کمال ادب، اخلاق، حوصله و بردباری با ارباب رجوع، اعم از شهروند و تاکسی دار برخـورد نمـوده و از صـورت بروز هر گونه مشـکل، موضوع را به مـدیریت گزارش داده و اربـاب رجوع را از هر طریق ممکن دعوت به آرامش نمایند.

ماده ۲۸. سازمان تاکسیرانی، بازرسین و رانندگان گشت ترافیک و کارمندان آن موظفند نظارت دقیق و مستمری را نسبت به حمل و نقل درون شهری داشته و با متخلفین، اعم ازمسافربرهای شخصی و تاکسیدار برابر ماده ۸ آیین نامه از طریق توقیف خودرو و طرح در کمیته انضباطی برخورد نماید. بدیهی است هر گونه نشر اکاذیب و مقابله با تشویش اذهان عمومی از طریق مخاطب می بایست سریعاً به سازمان تاکسیرانی و مراجع ذیر بط گزارش داده شود.

ماده ۲۹. سازمان تاکسیرانی موظف است نسبت به آموزش رانندگان در زمینه های مختلف، اعم از فرهنگی، اخلاقی، پزشکی، امداد نجات، اطفای حریق و از همه مهم تر ترافیکی اقدام نماید. مدت حضور در هر یک از کلاس های مذکور ۱۰ ساعت می باشد.

تبصره : سازمان تاکسیران می تواند از طریق برگزاری کلاس، توزیع بروشور، البته با هماهنگی پلیس راهور نسبت به آموزش شهروندان در خصوص مسایل ترافیکی اقدام نماید.

ماده ۳۰. آن دسته از تاکسی هایی که سرویس دهی مدارس را پذیرفته اند، علاوه بر رعایت موارد ذکر شده می بایست تابع قوانین و مقررات آموزش و پرورش نیز باشند.

ص: ۱۱۵

فهرست منابع

قرآن کریم.

۱.آمدی ، عبدالواحدتمیمی ، غررالحکم ، قم ،دفترتبلیغات اسلامی ، ۱۳۶۶ش.

۲. ابن بابویه، محمـد بن علی، من لا یحضـره الفقیه، ترجمه علی اکبرغفاری و محمـدجواد و بلاغی، صدر، تهران نشـر صدوق، ۱۳۶۷ ش.

۳.برقی، احمد بن محمد بن خالد ، المحاسن، قم، دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۷۱ ق

۴.پاینده ابوالقاسم ، نهج الفصاحه، تهران ، دنیای دانش ، ۱۳۹۴ش.

۵.حبیبی ، هادی ، آسیب شناسی اخلاقی مشاغل ، قم مؤسّسه آموزشی وپژوهشی امام خمینی ، ۱۳۹۲ش.

۶. خامنه ای، سیدعلی، رساله آموزشی، معاملات، اجاره، برگرفته از پایگاه اطلاع رسانی KHAMENEI.IR.

۷. خمینی، روح الله، تحریر الوسیله، قم، دار العلم،۱۳۸۴ ش.

۸- رفیعی، مهدی، احکام و آداب تاکسیرانی، قم، نشر نور السجاد، ۱۳۷۸ ش.

۹- صدوق، ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، قم، دار الشریف الرضی للنشر، ۱۴۰۶ ق.

۱۰- طوسی، امالی، قم، دار الثقافه،۱۴۱۴ ق.

۱۱.طوسی ، تهذیب الاحکام ، دارالکتب الاسلامیه ، تهران ، ۱۴۰۷ ق.

۱۲- قرائتی، محسن، تفسیر نور، تهران، مرکز فرهنگ درس هایی از قران، ۱۳۸۳ ش.

۱۳- قمی، شیخ عباس، سفینه البحار و مدینه الحکم و الآثار، قم، اسوه،۱۳۸۱ ش.

۱۴-قمی، علی بن ابراهیم ، تفسیر القمی، قم، دارالکتب، ۱۳۶۷ ش.

.۱۵

۱۶. نجفی خمینی، محمدجواد، تفسیر آسان، تهران، نشر اسلامیه، ۱۳۹۸ ق.

۱۷- نراقی، مهدی، جامع السعادات، عراق، مکتب دار المجتبی،۱۴۳۰ ق.

۱۸- نوری، میرزا حسین، مستدرک الوسائل، بیروت، مؤسسه آل البیت دارالاحیاء التراث، ۱۴۱۱ ق.

۱۹- مجاهدی، محمدعلی، پاداش نیکیها و کیفر گناهان، (ترجمه ثواب الأعمال) قم، انتشارات سرور، ۱۳۸۱ش.

۲۰- مجلسی، محمدتقی، بحارالانوار، بیروت، مؤسسه الوفا، ۱۴۰۳ ق.

ص: ۱۱۷

۲۱- محمدی ری شهری، محمد،میزان الحمکه، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۶۳ ش.

۲۲- مدرسی، محمدتقی، تفسیر هدایت، مشهد بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی، ۱۳۷۷ ش.

۲۳- مصباح یزدی، محمدتقی، جان ها فدای دین، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، ۱۳۸۴ ش.

۲۴- مطهری مرتضی، مجموعه آثار شهید مطهری، قم، صدرا، ۱۳۸۵ ش.

۲۵- مکارم شیرازی، پایگاه رسمی اطلاع رسانی دفتر آیت الله مکارم به نشانی www. makarem.ir

۲۶- مکارم شیرازی،ناصر، تفسیر نمونه، تهران، دارالکتب الاسلامیه،۱۳۷۴ ش.

۲۷ – آیین نامه راهنمایی و رانندگی.

۲۸- دفتر صنعت و معدن، چکیده یافته های طرح آمارگیری ازمؤسسات کرایه اتومبیل و آژانس های تاکسی تلفنی، ۱۳۹۲ ش.

۲۹- سایت اینترنتی مرکز آمارایران، تصادفات درون شهری وسایل نقلیه منجر به فوت، جرح و خسارت، فایل tasadofatjadeh-daroonshahri-sal

ص: ۱۱۸

آدرس دفاتر مراجع تقلید

۱- دفتر آیت الله سیدروح الله موسوی خمینی (ره)

سایت www.imam-khomeini.com

ایمیل : info@imam-khomeini.com

۲- حضرت آیت الله سیدعلی خامنه ای

تهران: خیابان جمهوری اسلامی، خیابان شهید کشور دوست، تلفن : ۰۲۱۶۴۴۱۱

قم: خیابان صفائیه

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۲۲۳۲

سایت: www.leader.ir

ص: ۱۱۹

۳- حضرت آیت الله ناصر مکارم شیرازی

قم : ابتدای خیابان شهدا

تلفن: ۱۱۳-۰۲۵۳۷۷۴۳۱۱۰

تهران: میدان شهدا، خیابان مجاهدین اسلام، نبش کوچه شهید کاظمی، پلاک ۳

تلفن: ۷۵۰۹۶۹۷ -۴۲- ۰۲۱۵۱۲۲۴۱

تهران: خیابان ۱۷ شهریور، ابتدای بزرگراه شهید محلاتی، ضلع جنوبی، پلاک ۲۹

تلفن: ۷۰- ۰۲۱۳۳۰۲۶۰۶۶

سایت: www.makarem.ir

ص: ۱۲۰

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ یَسْتَوِی الَّذِینَ یَعْلَمُونَ وَالَّذِینَ لَا یَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانه‌ای
قائمیه
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های‌تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹